

PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA

Kovačević, Neven

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:540726>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository Križevci college of agriculture - Final thesis repository Križevci college of agriculture](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Neven Kovačević, bacc. ing. agr.

PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI
ODRŽIVOG RAZVOJA

Završni specijalistički diplomski stručni rad

Križevci, 2021.

REPUBLIKA HRVATSKA

VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Specijalistički diplomski stručni studij *Menadžment u poljoprivredi*

Neven Kovačević, bacc. ing. agr.

**PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI
ODRŽIVOG RAZVOJA**

Završni specijalistički diplomski stručni rad

Povjerenstvo za obranu i ocjenu završnoga rada:

1. Dr.sc. Kristina Svržnjak, prof.v.š., predsjednica Povjerenstva
2. Dr.sc. Sandra Kantar, prof.v.š., mentorica i članica Povjerenstva
3. Dr.sc. Silvije Jerčinović, prof.v.š., član Povjerenstva

Križevci, 2021.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. PREGLED LITERATURE.....	2
2.1. Strategija i projekti.....	2
2.2. Održivi razvoj	5
2.3. Grad Križevci.....	11
3. MATERIJALI I METODE.....	15
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA KROZ ODABRANE PROJEKTE GRADA KRIŽEVACA.....	17
4.1. Projekti iz područja kulture.....	19
4.1.1. <i>Projekt uređenja gradskog muzeja Križevci</i>	20
4.1.2. <i>Projekt uređenja Kino dvorane</i>	20
4.1.3. <i>Projekt rekonstruiranja Velike dvorane Hrvatskog doma</i>	21
4.2. Projekti iz područja turizma i manifestacije	23
4.2.1. <i>Projekt Robin ljetno kino na Nemčiću</i>	25
4.2.2. <i>Projekt Advent u Križevcima</i>	26
4.3. Projekti iz područja ruralnog razvoja.....	27
4.3.1. <i>Inicijativa Zdravo Križevci</i>	27
4.3.2. <i>Projekt rekonstrukcije vatrogasnog doma i Područne škole u Carevdaru</i>	28
4.4. EU Projekti.....	29
4.4.1. <i>Projekt Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku siromaštva ...</i>	29
4.4.2. <i>Projekt Pomozimo jedni drugima III</i>	31
4.4.3. <i>Projekt Healing Places</i>	32
4.5. Projekti zaštite okoliša	34
4.5.1. <i>Projekt Prošireno odlagalište otpada „Ivančino brdo“</i>	34
4.5.2. <i>Projekt Križevački sunčani krovovi</i>	35
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA KROZ ANALIZU INTERVJUA I ANKETA.....	37
5.1. Interpretacija intervjua.....	37
5.2. Interpretacija rezultata ankete.....	44
6. ZAKLJUČAK	50

7. LITERATURA.....	52
8. PRILOZI.....	55

1. UVOD

Održivi razvoj je višeznačni pojam koji predstavlja novi razvojni koncept, odnosno strategiju društvenog razvoja. Koliko je održivi razvoj bitan za ukupni razvoj može se najbolje vidjeti po tome što je prisutan u brojnim razvojnim i strateškim dokumentima. Primjerice, Strategija održivog razvoja Europske Unije ima značajan utjecaj na provedbu ekonomskih, socijalnih, kulturnih, ekoloških i političkih politika razvoja temeljenih na održivom razvoju kao konceptu. Slično je i sa strategijom održivog razvoja u Republici Hrvatskoj za koju se smatra da je krovni razvojni dokument. Na razini jedinica lokalne samouprave kao što je grad Križevci, također se mogu uočiti dimenzije održivog razvoja, posebice u projektima koje grad provodi. Grad Križevci već više od šest godina uspješno realizira brojne projekte i aktivnosti u okviru programa i projekata Europske unije i time doprinosi gospodarskom i kulturnom razvoju grada te poboljšanju kvalitete života građana. U 2018. i 2019. godini grad Križevci osvojio je prestižnu titulu Šampiona EU fondova zbog uspješnog povlačenja novaca iz Europske unije, a u 2020. godini dobiva nagradu za najbolji Eco – city u državi, zbog svih mjera i aktivnosti koje se provode s ciljem zaštite okoliša.

Stoga će se u radu analizirati postojeći domaći i EU razvojni projekti grada Križevaca u razdoblju 2017.-2020. na uzorku baze projekata grada Križevaca na mrežnoj stranici „Razvijamo Križevce“.¹ Projekti pokrivaju područje kulture, ruralnog razvoja, turizma i manifestacija i zaštite okoliša, a analizirati će se s aspekta održivog razvoja.

Svrha rada je ukazati na važnost dimenzija održivog razvoja u projektima grada s ciljem da se zaključi jesu li analizirani projekti integralno održivi i kako se u osmišljavanje budućih projekata može uključiti integralna održivost. Rad će se metodološki temeljiti na kvantitativnim i kvalitativnim metodama istraživanja. Tijekom pisanja i istraživanja rada kao koncept rada koristio se diplomski rad autorice Martine Žilić na temu: „*Održivost projekata ruralnog razvoja u Svetom Ivanu Zelini*“.²

Hipoteza ovog rada glasi: „*Projekti grada Križevaca u razdoblju od 2017. do 2020. temelje se na konceptu integralnog održivog razvoja i doprinose izgradnji identiteta Prigorja.*“ te će ju autor istraživanjem argumentirati.

¹ <https://razvijamo.krizevci.hr>

² Cijeloviti rad je dostupan na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:185:615753>

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Strategija i projekti

Strategija je način kako se trebaju koristiti pojedini resursi da bi se iskoristile prednosti okolnosti za stvaranje željenih učinaka. Jednostavno rečeno, strategija je način ostvarenja ciljeva.³ U ovom radu primijenjena je aktualna Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018 koju je izglasalo Gradsko vijeće grada Križevaca na 28. sjednici održanoj 27. rujna 2012. godine. Strategija je izrađena u okviru projekta DESONE, sufinanciranog od strane Europske unije kroz IPA Program prekogranične suradnje Mađarska-Hrvatska 2007. - 2013. te čini dio Studije zajedničkog strateškog razvoja prekograničnog područja Križevci - Barcs. Budući da do kraja planiranog razdoblja provedbe navedene strategije, odnosno do kraja 2018. godine nisu bili ostvareni svi zadani ciljevi i prioriteti te je za realizaciju ostalo još nekoliko važnih strateških projekata, prije svega na području poljoprivrede, obrazovanja i sportske infrastrukture, na sjednici održanoj 20. prosinca 2018. godine Gradsko vijeće Grada Križevaca donijelo je Odluku o produljenju trajanja Strategije razvoja Grada Križevaca 2013. - 2018. do 2020. godine.⁴ Navedena strategija osmišljena je na temeljima detaljne analize socijalnog i ekonomskog stanja na području grada te su definirana tri razvojna prioriteta i to su: razvoj konkurentnog gospodarstva baziranog na znanju i lokalnim potencijalima, ulaganje u znanje i zapošljavanje, te podizanje kvalitete života građana. Strategija sadrži i čitav niz projekata koji se nalaze u fazi pripreme i realizacije. Strategija razvoja grada Križevaca za razdoblje od 2021. do 2030. godine pripremati će se na temelju lokalnih razvojnih kapaciteta i raspoloživih ljudskih resursa, s ciljem da se osigura sinergija stručnih znanja s područja strateškog planiranja, stručnih sektorskih znanja i iskustava, poznavanja lokalnih problema, nedostataka i razvojnih potencijala, zastupljenost svih relevantnih interesnih skupina te aktivno praćenje i uključenost javnosti i medija.⁵

Uz aktualnu Strategiju Grada Križevaca objavljena je Studija i strategija razvoja zelene infrastrukture Grada Križevaca do 2027. godine koja je rađena paralelno s V. Izmjenama i dopunama Prostornog plana uređenja grada (PPUG) i Generalnog urbanističkog plana (GUP). Europska komisija je 2013. godine donijela Strategiju zelene infrastrukture, na koju se Studija i Strategija razvoja zelene infrastrukture Grada Križevaca nadovezuje, u svrhu

³ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58330>

⁴ <https://krizevci.hr/strategija/>

⁵ <https://krizevci.hr/strategija/>

promicanja zelene infrastrukture u urbanim i ruralnim prostorima, povećanja europskih prirodnih resursa te promicanja integracije zelene infrastrukture i u druge zakone i politike EU.⁶ „Vizija proizlazi iz postojećeg potencijala za razvojem zelene infrastrukture u Gradu, kao i same definicije i funkcije zelene infrastrukture kao takve. Grad Križevci bogat je prirodnim i zelenim površinama koje je potrebno očuvati, unaprijediti i povezati. Brojni vodotoci su, osim što povezuju elemente zelene infrastrukture, prepoznati kao važne veze prirodnog i izgrađenog, ruralnog i urbanog.“⁷

Navedene Strategije i Studija Grada Križevaca su glavni planski dokumenti za buduću pripremu i realizaciju projekata koji će osigurati ciljana ulaganja u održivi razvoj Grada Križevaca. S obzirom na to da se u radu analiziraju projekti, važno je istaknuti da je projekt instrument koji služi postizanju višeg cilja (programa) kao pomoć pri provedbi viših politika. Projekt stvara dodanu vrijednost i konkurentnu sposobnost proizvoda na tržištu i u njemu se odvija proces stvaranja novog proizvoda, nove vrijednosti, odnosno dovodi do poboljšavanja postojećeg proizvoda. Iz te dodane vrijednosti (stvorene u gospodarstvu) financirati će se projekti izgradnje i/ili restrukturiranja komunalne, gospodarske i druge podupiruće infrastrukture.⁸ Grad Križevci već više od šest godina uspješno sudjeluje na natječajima Europske unije za dodjelu sredstava i na taj način osigurava dodatne izvore financiranja za provedbu brojnih programa, projekata i aktivnosti, koje na izravan ili neizravan način doprinose gospodarskom i kulturnom razvoju Grada te poboljšanju kvalitete života građana.⁹ Za razvoj grada od velike su važnosti EU fondovi jer su u njima alocirana veća sredstva, no za realizaciju nekog projekta prvenstveno je važna dobra priprema. Prema Tufekčić (2013) postoje različite definicije projekta, ali sve se one mogu svesti na to da je projekt niz aktivnosti kojima se nastoje ostvariti jasno određeni ciljevi u utvrđenom roku i s utvrđenim sredstvima. Po definiciji, projekti doprinose promjeni određenog identificiranog problema i odgovor su na identificirane potrebe.

Nadalje, navodi da su osnovne karakteristike projekta sljedeće:

- projekt je jednokratna posao koji ima jasno utvrđen datum početka i završetka (privremenog je karaktera),

⁶<https://krizevci.hr/objavljena-studija-i-strategija-razvoja-zelene-infrastrukture-grada-krizevaca-do-2027-godine/>

⁷ Studija i strategija razvoja zelene infrastrukture Grada Križevaca do 2027. godine str. 60

⁸ <https://www.zicer.hr/Poduzetnicki-pojmovnik/Razvojni-projekt>

⁹ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str. 2

- projekt ima ograničeni opseg aktivnosti koje je potrebno obaviti da bi se ostvarili konkretni ciljevi i mjerljivi rezultati,
- projekt mora imati osigurana sredstva za provedu svih planiranih aktivnosti,
- kako bi se prešlo s inicijalne projektne ideje povezane s jednim ili više tema do potpunog projektnog prijedloga, potrebno je pažljivo planirati i analizirati zadatke i korake.

Na pitanje koji će projekt moći ostvariti financiranje iz EU fondova odgovor glasi da će to biti projekt koji se:

- odnosi se na stvarne probleme,
- ima realne ciljeve i aktivnosti,
- rizici ishoda projekta su pravilno vrednovani i uzeti u obzir,
- projektni tim ima dodatne kapacitete za upravljanje i provedbu projekta,
- projekt vodi k održivim dugoročnim rezultatima.

Slijedom navedenog postoje dva puta kako krenuti do realizacije projekta:

1. Imati projektnu ideju (ili već razrađen projektni prijedlog) i tražiti prikladan natječaj za financiranje (ovo je „sigurniji“ put i onaj koji se preporuča onima koji po prvi puta žele sudjelovati na EU natječajima).
2. Pratiti objave natječaja, proučavati njihov sadržaj i tada formulirati projektnu ideju u projektni prijedlog prema odredbama natječaja (ovo je put za iskusnije).

Analize su pokazale da upravo nedostatak administrativnih i financijskih kapaciteta novih zemalja članica EU predstavlja najznačajnije ograničenje u značajnijem povlačenju sredstava iz fondova EU u tim zemljama. Dakle, potrebno je realno utvrditi vlastite kapacitete, ciljeve i svrhu realizacije projekata, pa prema Tufekčić (2013) dolazi do slijedećeg:

- riječ je o bespovratnim sredstvima u rasponu od 50 - 85% vrijednosti investicije,
- obzirom na zahtjevniju i temeljitiju pripremu i provedbu projekta veći su izgledi za uspjeh i postizanje ciljeva projekta,
- mogućnost provedbe projekta koji ne bi dobili potporu komercijalnog bankarskog financiranja,
- jačanje kapaciteta organizacije kroz proces učenja radom, te stjecanje novih znanja i iskustava (learning by doing),
- uključivanjem u projekt otkrivaju se nove ideje i rješenja za postojeća znanja i tehnologije,

- rad s partnerima iz zemalja članica može značiti otkrivanje novih radnih metoda i stilova upravljanja,
- osvajanje novih tržišta i postavljanje novih poslovnih mogućnosti,
- inspirativna međunarodna suradnja koja može biti od koristi i za organizaciju i za zaposlenike koji rade na projektu,
- jačanje promocije organizacije kroz referencu da je razvojni projekt financiran od strane EU itd.

Prema Maletić i sur. (2016) EU fondovi imaju međusobno kompletirane ciljeve i glavni su izvor ulaganja na razini EU-a za pomoć državama članicama u povećanju njihova rasta i osiguravanju većeg broja radnih mjesta, istovremeno osiguravajući održivi razvoj u skladu s ciljevima strategije Europa 2020.¹⁰ U tom kontekstu, može se reći da Grad Križevci razumije prednosti korištenja EU fondova i da vrijedno razvija brojne projekte na korist svojih građana. Dvije godine za redom (2018. i 2019.) Grad Križevci osvojio je prestižnu titulu Šampiona EU fondova po povlačenju novaca iz Europske unije u kategoriji srednjih gradova. Oism toga, 2020. godine Grad Križevci bio je u top 5 gradova u Hrvatskoj uz bok velikim gradovima poput Zagreba, Rijeke, Zadra i Virovitice.¹¹ U razdoblju od 2017. – 2021. grad Križevci imaju ukupno 200 projekata i aktivnosti koji su vezani za obnovu cesta, djecu i mlade, EU projekte, izgradnju, kulturu, obnovu, obrazovanje, poduzetništvo, poljoprivredu, ruralni razvoj, sport, turizam, manifestacije, vodovod, odvodnju, zaštitu okoliša, i zdravstvenu i socijalnu skrb. Od ukupnog broja projekata i aktivnosti dovršeno su 134 projekta, u tijeku je 69 projekata, dok se u budućnosti planiraju 2 projekta.¹² Projekti koji su analizirani u radu su projekti iz skupina EU projekti, kulturni projekti, turistički i manifestacijski projekti, te projekti vezani za zaštitu okoliša i ruralni razvoj, a svi projekti bit će analizirani s aspekta održivog razvoja.

2.2. Održivi razvoj

Održivi razvoj je pojam koji ima više definicija, a najpoznatija i najčešće upotrebljavana definicija nalazi se u izvješću UN-ove Komisije za okoliš i razvoj iz 1987. godine: *"Naša zajednička budućnost"*. Prema tom izvješću, održivi je razvoj *"razvoj kojim se zadovoljavaju*

¹⁰ Strategija Europa 2020. desetogodišnja je strategija Europske unije za rast i zapošljavanje. Pokrenuta je 2010. kako bi se stvorili uvjeti za pametan, održiv i uključiv rast.

¹¹ <https://razvijamo.krizevci.hr>

¹² Baza navedenih projekata može se vidjeti na internetskoj stranici: <https://razvijamo.krizevci.hr> te u prilogu rada, dok klasificirani projekti po svakom segmentu nalaze se u osobnoj arhivi autora (CD)

potrebe današnjih naraštaja, a da se pritom ne ugrožava mogućnost budućih naraštaja u zadovoljavanju njihovih potreba". (Bačun i sur., 2012). Drugim riječima, „Svaka generacija mora riješiti svoje zadatke i ne smije ih ostaviti sljedećim generacijama – ovo je osnovna zamisao održivog razvoja i ona uključuje i globalnu perspektivu.“¹³ Održivi razvoj je sastavni dio globalnih, a i nacionalnih strategija razvoja. Za rješavanje globalnih problema države članice Ujedinjenih Naroda su 2015. godine usvojile Program 2030. To je program održivog razvoja koji sadrži 17 globalnih ciljeva (Slika 1) i provoditi će se do 2030. godine. Program se provodi s ključnim željama i potrebama kao što su okončanje siromaštva, zaštita planeta i zaštita ljudskih prava. U nacionalnim okvirima Republike Hrvatske postoji Strategija održivog razvitka RH, odnosno dokument je koji, prema definiranim načelima, treba stratešku orijentaciju države usmjeriti ka održivom razvoju. Za to je nužno provesti reforme i izgraditi učinkovitu državu, podići obrazovnu razinu svih građana i graditi društvo temeljeno na znanju, podupirati kulturu istraživanja i ulaganja u razvoj te se prilagoditi klimatskim promjenama. U prijedlogu Strategije naglašava se da njena izrada i usvajanje pretpostavlja proces dogovaranja, pregovaranja u cilju postizanja konsenzusa kako bi se odredili prioritetni gospodarski, socijalni i okolišni izazovi i mjere kojima na te izazove treba odgovoriti, što je nužno provesti i u praksi (Matešić, 2008).

Slika 1. Globalni ciljevi za održivi razvoj

Izvor: <https://lora.bioteka.hr/un-ciljevi-odrzivog-razvoja/>

¹³ Gerhard Schröder, Predgovor Izvješću o napretku iz 2004. godine vlade Savezne Republike Njemačke: "Perspektive za Njemačku. Naša strategija održivog razvoja" str. 7 Dostupno na: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/418638/dfe29981ad718652c877c93f6b2fc1a0/fortschrittsbericht-2004-data.pdf?download=1>

Osim u strategijama, održivi razvoj definira se kao znanstveni pojam i analitički koncept.¹⁴ Održivi razvoj kao analitički koncept navodi Herceg (2013) citirajući Schoonbrodtovu definiciju prema kojoj održivi razvoj obuhvaća:

- ekonomski, društveni, kulturni i politički napredak
- jednaka prava za sve i najbolju kvalitetu života za svakog pojedinca
- odbacivanje bilo kakve socijalne, ekonomske i političke diskriminacije
- kontrolu onečišćenja i minimiziranje otpada; zadovoljstvo života u gradu i napuštanje sna o vraćanju prirodi.¹⁵

Prema Layu (1998) održivi razvoj je proces unaprjeđivanja kvalitete ljudskoga života koji se odvija u okvirima tzv. nosivog kapaciteta održivih ekosustava.

Nastavljajući se na pojam održivog razvoja, mnogi autori koriste održivi razvoj kao koncept koji se može upotrijebiti kao alat za analizu nekog društvenog fenomena. Primjerice, Herceg (2013) smatra da se koncept održivog razvoja bazira se na tri temeljna načela:

- a) načelo okolišne održivosti- osigurava razvoj usklađen sa zahtjevom održavanja vitalnih okolišnih procesa, biološke raznovrsnosti i bioloških resursa,
- b) načelo socijalne i kulturne održivosti- osigurava razvoj usklađen s kulturnim i tradicionalnim vrijednostima ljudskih zajednica i pridonosi jačanju njihova identiteta,
- c) načelo gospodarske održivosti- osigurava gospodarski djelotvoran razvoj koji resursima upravlja na način koji jamči njihovo jednako korištenje u narednim pokoljenjima.

No, autor Lay (2007) govori o četiri stožerne dimenzije održivosti:

- a) biološko-ekološka održivost nekog društva koja se iskazuje kroz njegove sposobnosti da se dugoročno samoobnavlja u temeljnim ekološkim karakteristikama (biosfera, hidrosfera, atmosfera, pedosfera) na kojima počiva;
- b) ekonomska održivost nekog društva, države, gospodarstva, poduzeća ili pak sustava multinacionalnih korporacija jest sposobnost da se svojim načinom funkcioniranja obnavljaju i razvijaju u postojećem ili širem opsegu i tako stvaraju dobit ne ugrožavajući okoliš, dobrobit i kvalitetu življenja ljudi;
- c) socio-kulturalna održivost neke lokalne zajednice ili društva potvrđuje se kroz takvo stanje u društvu i kroz takve načine ponašanja svojih pripadnika kroz koje se stalno samoobnavljaju i afirmiraju osjećaj smisla i ciljeva življenja, društvene vrednote i prakse koje doprinose socijalnoj integraciji, osjećanje i prakse identiteta, ukorijenjenosti, pripadanja nekoj

¹⁴ Vidjeti kod Kantar, S. (2016)

¹⁵ Herceg (2013.), str. 251.

simboličkoj cjelini, uključivši i pripadanje nekom zavičaju, prakse i odabiri u razini svakodnevnog života koji vode samorealizaciji, a ne razaranju;

d) politička održivost nekog društva, odnosno države ogleda se u funkcioniranju društva/države na način da sama određuje svoj kulturalni identitet i ukupnu sudbinu, uvjete rada i življenja ljudi, stanovništva koje živi na njezinu teritoriju.

U ovom rad autor će postojeće projekte analizirati primjenom ovog koncepta održivosti.

Prema Herceg (2013) u modernom društvu održali su se neki ruralni prostori koji mogu biti poticaj lokalnom razvoju i dobivaju na značaju zbog ekonomskih i ekoloških resursa, ali i zbog tradicijom očuvanih kulturnih bogatstava. Ta raznolikost ruralnog društva uklapa se u ideje „raznolikosti“ i „održivosti“. Zato se ruralni razvoj povezuje s konceptom održivog razvoja koji u sebi povezuje tri cilja: zaštitu okoliša, stabilan gospodarski razvoj i pravednu raspodjelu životnih šansi. I autor Čavrak (2003) smatra da je pojam održivog razvoja nastao iz potrebe da se naglasi nužnost očuvanja i zaštite, osobito neobnovljivih resursa, te da se razvoj uskladi s okolišem.

Ruralni razvoj označava materijalne promjene i shvaćanje o objektivnim promjenama ruralnih struktura spomenutih dimenzija i to onakvih kakve su planiraju, očekuju i priželjkuju, dakle društvo se za njih svjesno opredjeljuje, sa što manje nekontroliranih utjecaja i neočekivanih posljedica (Cifrić, 2003). „*Obzirom na strukturu stanovništva te površinu Grada kao jedinice lokalne samouprave, ravnoteža između ulaganja u urbani i ruralni razvoj te identitet je ključ za ostvarenje uravnoteženog razvoja od kojeg će profitirati svi građani Križevaca.*“¹⁶ Održivi razvoj stavlja naglasak na vođenje razvojne politike uz maksimalnu primjenu znanstvenih dostignuća i novih tehnologija u cilju zaštite prirode i očuvanja okoliša (Herceg, 2013).

Zaštita okoliša je skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprječavanje onečišćenja i zagađenja okoliša, sprječavanje nastanka šteta, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka štete. Zaštita okoliša podrazumijeva sveukupnost mjera za očuvanje prirodnih dobara, u prvome redu vode, tla i zraka za ljudske potrebe ili interese, prije svega gospodarske i zdravstvene. „*Okoliš je cjelina koju čovjek vidi kroz svoje specifično, antropogeno stajalište i koju čine okružujući mediji (atmosfera, voda, zemlja, geografsko mjesto, klima itd.) kao i svi drugi živi organizmi (biljni i životinjski)*“ (Uexküll, J. von 1909).

¹⁶ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str. 49

„Grad Križevci redovito provodi aktivnosti u području zaštite okoliša, koje su u njegovoj nadležnosti, poput zbrinjavanja otpada, zaštite i unaprjeđenja prirodnog okoliša te protupožarne i civilne zaštite. Nadalje, provedbom Strategije razvoja Grada Križevaca, posebna pozornost posvetit će se zaštiti okoliša u svim razvojnim aktivnostima u narednom razdoblju, posebice u projektima koji interveniraju u prostor – izgradnji objekata, uređenju staza i cesta, poticanju održive poljoprivrede te iskorištenju prirodnih dobara u turističke svrhe.“¹⁷ S obzirom na to da se u Križevcima provode brojni EU projekti, bitno je istaknuti da su i Križevci po pitanju provedbe na tragu europske strategije Europa 2020 u čijem je središtu pojam rasta. Rast mora biti održiv. Prema Tufekčiću (2013) pametan, održiv i uključivi rast ključni je pojam nove strategije za razdoblje 2014 - 2020. koji uključuje tri osnovna prioriteta Europske Unije za naredno plansko razdoblje:

- pametan rast- rast i razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama;
- održiv rast- koji uključuje efikasnu upotrebu resursa i energije, te ekološki prihvatljivo i konkurentno gospodarstvo;
- uključiv rast- rast koji uključuje sve zemlje članice, regije i svakog pojedinca, to je gospodarstvo visoke zaposlenosti i socijalne uključenosti.

Društvo i gospodarstvo moraju poštovati okoliš u kojem djeluju, maksimalno moraju smanjiti negativne učinke na okoliš i klimatske promjene. Rast se mora prilagoditi činjenici da su brojni resursi i sirovine ograničeni te činjenici da su klasični izvori energije sve rjeđi, skuplji i s ekološkog aspekta upitni. Zbog toga rast mora biti ekološki prihvatljiv, a s aspekta korištenja resursa energije učinkovit. Europska unija traži da budući rast bude uključiv, da u njemu participiraju sve zemlje članice, sve regije, sve društvene skupine i u konačnici svaki pojedinac. Održivost je iznimno bitna u vrednovanju projektnog prijedloga. Europska komisija dodjeljuje bespovratna sredstva samo za projekte koji mogu adekvatno objasniti na koji način će se osigurati održivost projekta.

Kultura je „...sve ono što je neko društvo steklo ili stvorilo i što se može prenijeti na slijedeće generacije“ (Kantar, 2020). Kultura označava složenu cjelinu institucija, vrijednosti, predodžbi i praksi koje čine život određene ljudske skupine, a prenose se i primaju učenjem.¹⁸ Po definiciji autora Giddensa (2007) ...“kultura je jedna od najistaknutijih osobina ljudskog udruživanja u društvo. Prema autoru Abercrombie i sur. (2008) „Za neke sociologe društvo se sastoji od okvira društvenih institucija – društvene strukture – i kulture,

¹⁷ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str. 72

¹⁸ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34552>

koja pruža neku vrstu vezivnog tkiva koje učvršćuje i čuva strukturu... “. U Strategiji razvoja grada Križevaca se navodi da: *“Društvene kategorije poput kulture, sporta, civilnog društva i učinkovite uprave nemaju izravan razvojni gospodarski potencijal, ali su sastavni dio kvalitetnog života građana. Stoga je, na temelju nalaza socioekonomske analize, potrebno unaprijediti uvjete za funkcioniranje i daljnji razvoj lokalno važnih institucija – ustanova, udruga, sportskih i kulturnih društava, kroz mjere koje potiču: razvoj kulturne i sportske infrastrukture, stavljanje kulturnog nasljeđa u funkciju razvoja turizma na održiv način te unapređenje usluga građanima“*.¹⁹

Turizam (engl. tourism) podrazumijeva ukupnost odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako je takvo putovanje poduzeto radi odmora i uživanja te se njime ne zasniva stalno prebivalište i ne poduzima se neka gospodarska djelatnost;²⁰

“Turizam je predmet globalne razmjene premda ne posjeduje razmjensku vrijednost u klasičnom smislu teorije vrijednosti. Dio je tkiva nacionalnih gospodarstava i politika, promotor suvremene ekonomske i kulturne globalizacije svijeta” (Vukonić i Čavlek, 2001).

Turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju. (UNWTO²¹, 1999.) *„Unatoč prirodnim ljepotama Grad Križevci su nedovoljno posjećeni od strane turista. Na prvi pogled to se može shvatiti kao naznaka nedostatka potencijala, ali stvarnost je upravo suprotna - Grad ima vrlo značajan i gotovo nedirnuti potencijal koji se treba pravilno valorizirati i afirmirati.“*²²

Uz pojam turizma usko se veže pojam manifestacija koja čini vrlo važnu društvenu komponentu grada.

Manifestacija (kasnolat. manifestatio, prema lat. manifestare: očitovati, jasno pokazati) je javni masovni nastup, kojim se, stupanjem u povorci, nošenjem natpisa i zastava, klicanjem i sl. izražava oduševljenje ili prosvjed povodom nekog događaja, iskazuje slaganje ili protivljenje u odnosu na neku odluku, ličnost i dr.²³ Najvažnije manifestacije koje su se održavale u gradu Križevcima u razdoblju 2017 – 2021. godine su: Križevačka ljetna špica, Križevci u cvijeću, Robin ljetno kino na Nemčiću, Advent u Križevcima, Dani Marcela Kiepacha i Križevci Gastro Fest, dječji tjedan, Valentinovo u Križevcima, Vuzem u

¹⁹ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str. 53

²⁰ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763>

²¹ eng.UNWTO = United Nations World Tourism Organization - Svjetska turistička organizacija

²² Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str 37.

²³ <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=38626>

Križevcima, Sportski ViKŽend te rekreacijom do zdravlja. Brojna druga događanja koja su se odvijala u godinama prije kao što su Križevačko veliko spravišće, Martinje po križevačkim štatutima, obilježavanje Dana sv. Marka Križevčanina neka od navedenih događanja zbog Covid – 19 situacije su odgođene.

2.3. Grad Križevci

Grad je veće, kompaktno izgrađeno naselje, organizirano u više ili manje povezanu, diferenciranu društvenu zajednicu – gradsku općinu, koju čine građani toga grada. U Republici Hrvatskoj grad je administrativno određen kao jedinica lokalne samouprave koja tvori prirodnu, urbanu, gospodarsku i društvenu cjelinu. „*Grad Križevci imaju bogatu kulturnu i povijesnu baštinu te tradiciju koja seže još u 13. stoljeće i suvremena nastojanja da Grad izraste u manje gospodarsko i kulturno središte; te činjenicu da je Grad Križevci, kao jedinica lokalne samouprave, divan spoj urbanog i ruralnog područja, budući da otprilike polovica stanovništva jedinice lokalne samouprave nastanjuje gradsko područje, dok druga polovica živi u okolnim prigradskim naseljima.*“²⁴

Grad Križevci jedan je od tri grada u Koprivničko-križevačkoj županiji. Područje Grada Križevaca zauzima površinu od 263,72 km² i ubraja se u veća gradska područja te čini 15,0% sveukupne površine Koprivničko-križevačke županije. Kao jedinica lokalne samouprave obuhvaća 60 naselja²⁵ (Slika 2).

Slika 2. Grad Križevci

Izvor: <https://images.app.goo.gl/x19vAa7gSpLcVEAB8>

²⁴ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. – str. 2

²⁵ Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

Područje Grada Križevaca, kao i područje cijele Koprivničko-križevačke županije, prema geografskim karakteristikama predstavlja spoj triju različitih geografskih cjelina:

- a) gorski i brdovit prostor;
- b) brežuljkasti i rebrasti prigorski prostor (kao dio Kalničkog gorja)
- c) ravničarski dio Sjeverozapadne Hrvatske.²⁶

Jedinicu lokalne samouprave nastanjuje 21.122 stanovnika, od čega u naselju Križevci živi 11.231 stanovnika, dok u preostalim 60 naselja stanuje 9.891 stanovnika.²⁷ Križevci su od glavnog grada Zagreba udaljeni 57 km, a nalaze se i u blizini ostalih regionalnih središta Koprivnice (31 km), Bjelovara (33 km) i Varaždina (48 km). Tijela Grada Križevaca jesu: Gradsko vijeće i gradonačelnik. Gradsko vijeće ima 19 vijećnika izabranih u skladu sa zakonom. Gradsko vijeće donosi Statut Grada, Poslovnik o radu, proračun i odluku o izvršenju proračuna, godišnje izvješće o izvršenju proračuna, donosi strateške programe razvoja Grada, odlučuje o davanju koncesija, itd. Grad ima Upravne odjele za gospodarstvo i financije, za društvene djelatnosti i za stambeno - komunalne poslove. Također postoji 30 mjesnih odbora i 3 gradske četvrti. Trenutni gradonačelnik Križevaca je Mario Rajn (nezavisni) izabran na lokalnim izborima 2021. godine.

Prvi pouzdani dokaz o postojanju Križevaca kao naselja potječe iz 1193. godine kada se u jednoj ispravi Bele III. navodi i comes curialis de Cris, odnosno križevački župan.“ Naselje Križevci izrijekom se spominje 1209. godine kao Crisiensis locus. Tijekom 12. stoljeća Križevci su postali sjedište Križevačke županije. U 14. stoljeću županiji je pridruženo još i područje Čazme, Dubrave, Komarnice te se tako stvorila Križevačka županija koja se izdvajala znatnim teritorijalnim opsegom, a prostirala se od Kalnika do Orahovice. Razvoj Donjega grada u ovome razdoblju odredila je kraljevska utvrda. Utvrda će, kao jedno od tri najvažnijih središta zapadne Slavonije, često biti mjesto održavanja sabora i gotovo redovito boravište bana i župana. Najpoznatiji i najčešće spominjani sabor je onaj iz 1397. godine, poznat pod imenom Krvavi sabor križevački na kojemu je kralj Žigmund (Sigismund) dao pogubiti bana Stjepana Lackovića. Iako je oko kastruma postojalo naselje i ranije, konačni poticaj za razvoj i napredovanje Donjega grada dat će kralj Žigmund Luksemburški privilegijom iz 1405. godine. Povlasticama je Donji grad nadvisio ranije privilegirano naselje, a jedno od najvažnijih prava bilo je svakako podizanje zidova oko grada. Privilegij

²⁶Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima Dostupno na: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

²⁷ Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011.

nam još otkriva Donji grad kao obrtničko i trgovačko središte. Iako pravno odvojena, oba su grada bila povezana brojnim obiteljskim, kulturnim, gospodarskim i drugim vezama. Jedna takva veza koja je spajala dva križevačka grada je ista župa u koju su pripadali, odnosno župna crkva Sv. Križa. S vremenom su dva križevačka grada srasla u jedno naselje, pa ih je Sabor tako i tretirao. Stoga se počelo razmišljati o ujedinjenju u pravnu cjelinu. Prvi odlučni pokušaj ujedinjenja proveo je Leopold I. 1661. godine. Usprkos tome, sukobi između dva grada bili su učestali. Godine 1617. izbio je dugotrajni sukob i pokrenute su brojne parnice kada je Gornji grad počeo upotrebljavati isti pečat kao i Donji. Kralj Leopold I. riješio je sukob tako da je Gornji grad morao u svojem pečatu stavljati jedan, a Donji grad dva križa. Bilo je to 1670. godine. No, sukobi time nisu prestajali i potrajali su cijelo stoljeće kao i dobar dio idućeg. Sukobe je riješila carica Marija Terezija ujedinivši 10. ožujka 1752. godine Gornji i Donji Križevac u jedan grad koji otada nosi ime Križevci. Općina je iste godine dobila svoj grb ujedinjenog grada (Slika 3) i statut (Bogdanović, 2017).

Slika 3. Grb grada Križevaca

Izvor: <https://images.app.goo.gl/YBcuuWT1pEFmWnNT6>

Grad na različite načine potiče razvoj poduzetništva i obrtništva, primarno kroz razvoj poduzetničke infrastrukture i olakšica za poticanje ulaganja. Tako se na području Grada nalaze tri poslovne zone – Poduzetnička zona u Ulici Nikole Tesle, Poduzetnička zona Cubinec i Gospodarska zona Gornji Čret. Zona u Ulici Nikole Tesle djeluje već preko 10 godina i u potpunosti je popunjena s 34 gospodarska subjekta u kojima je zaposleno 900 radnika. U zoni u Cubincu posluju četiri subjekta s 200 zaposlenih, a ostatak zemljišta je u privatnom vlasništvu. Stoga je Grad 2004. godine Prostornim planom formirao novu zonu Gornji Čret. Ova je zona u neposrednoj blizini grada i prometno je izuzetno dobro povezana, s planiranim direktnim priključkom na buduću autocestu A12. Od ukupne površine od 45,6

ha, dio je u potpunosti opremljen prometnom i komunalnom infrastrukturom. Uz razvoj zona, Grad potiče poduzetništvo i ulaganja i putem olakšica kao što su olakšice kod plaćanja poreza na tvrtku ili naziv u rasponima od 50% do 100%, ovisno o godini poslovanja i broju zaposlenih i s izuzećem ugostiteljstva i djelatnosti trgovine mješovitom robom; olakšice na komunalnu naknadu u rasponu od 25% do 100%; te olakšice kod plaćanja komunalnog doprinosa, koje ovisno o obujmu građevine mogu iznositi 25% ili 50%, što se uvećava za dodatnih 10% u slučaju gradnje u poslovnim zonama. Značajni poticaji gospodarstvu osigurani su i putem osiguranja kreditnih sredstava, pa tako Grad kroz program „Križevački poduzetnik“ subvencionira kamate za kredite namijenjene za investicije i obrtna sredstva.²⁸ S ciljem boljeg sagledavanja stanja u gospodarstvu SWOT analiza gospodarstva Grada Križevaca (prilog 1) daje uvid u snage (prednosti) i slabosti (nedostatke) koji predstavljaju vanjske okolnosti te prilike i prijetnje koje predstavljaju unutarnje okolnosti za ostvarivanje vizije razvoja Grada Križevaca.

Zaključno se može reći da su snage i prilike u razvoju gospodarstva Grada Križevaca poticajne mjere za razvoj poduzetništva, korištenje EU fondova za gospodarstvo od strane malih i srednjih poduzetnika. S druge strane, slabosti i prijetnje vezane uz gospodarstvo grada su u nedostatku investicija, nedostatku informatičke pismenosti radne snage te nesnalaženju poduzetnika u prilikama otvaranja tržišta prema EU. U gradu dolazi do „gašenja“ tradicionalnih obrta koje bi trebalo očuvati kao prepoznatljivi brend Grada Križevaca.

²⁸ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018. str. 33

3. MATERIJALI I METODE

Rad se temelji na sekundarnim i primarnim izvorima podataka.

Sekundarni izvori podataka za ovaj rad su knjige, časopisi, web stranica Grada Križevaca, baza projekata na web stranici „Razvijamo Križevce“, stručni i znanstveni članci, Strategija razvoja Grada Križevaca 2013 - 2018. te Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima.

Primarni podaci dobiveni su iz intervjua. Prema Haralambosu (1994), intervju je jedna od najraširenijih metoda prikupljanja podataka u sociologiji. On se sastoji od niza pitanja koja istraživač postavlja intervjuiranom ili respondentu. Intervjui se mogu klasificirati kao „strukturirani“ ili „nestrukturirani“, premda se mnogi nalaze negdje između te dvije krajnosti. U strukturiranom intervjuu način na koji su pitanja oblikovana i red kojima se postavljaju ostaje isti u svakom pojedinom slučaju. Rezultat je prilično formalan dijalog koji se sastoji od pitanja i odgovora. Podaci dobiveni iz strukturiranih intervjua obično se smatraju pouzdanijima. U ovom radu su provedeni strukturirani intervjui.

Intervjui za potrebe ovog rada provedeni su sa sljedećim ispitanicima:

- 1) predstavnikom Grada Križevaca,
- 2) predstavnikom odjela za gospodarstvo, financije, EU fondove i javnu nabavu,
- 3) predstavnikom odjela za komunalno gospodarstvo, gradnju, prostorno uređenje i zaštitu okoliša,
- 4) predstavnikom odjela za odgoj, obrazovanje, kulturu, sport, socijalnu skrb, nacionalne manjine i turizam,
- 5) referenticom za turizam, kulturu i sport.

Intervjui su provedeni tako da su ispitanicima putem elektroničke pošte poslana pitanja za intervju. Intervjui nisu provedeni „uživo“ zbog poštivanja epidemioloških mjera (COVID-19) i zbog korištenja godišnjeg odmora od strane nekih ispitanika. Svim ispitanicima je postavljeno 7 istih pitanja (prilog 4) na koja su odgovorili, a dobiveni odgovori ispitanika i informacije o projektima čine temelj istraživanja. Također, ispitanicima je objašnjeno što je održivost i četiri dimenzije održivosti. Dobiveni odgovori iz intervjua će se detaljno prikazati i interpretirati u poglavlju Rezultati istraživanja kroz analizu intervjua i anketa.

Nadalje, u radu je korištena i metoda ankete kojom su također dobiveni primarni podaci. Anketa je najčešće korištena tehnika prikupljanja podatka u društvenim istraživanjima, osobito pogodna za opisna i uzročna istraživanja (Tkalac Verčić i sur. 2014).

Anketa je provedena s partnerima projekata preko Google obrasca²⁹ u kojoj se nalaze pitanja kreirana koja je kreirao autor rada. Ispitanici u anketi su projektni partneri do kojih je autor rada došao pretražujući bazu projekata. Anketom se želi ukazati zadovoljstvo realizacijom projekata od strane partnera, ocjena vlastitog angažmana na projektu, ocjena o ispunjenim očekivanjima krajnjeg korisnika projekta po mišljenju projektnog partnera, ocjena projekta konkretnom ocjenom te izjavom o projektu u funkciji održivog razvoja. Anketa je analizirana jednostavnim metodama deskriptivne statistike.

Cjeloviti podaci od svih 200 gradskih projekata nalaze se u osobnoj arhivi autora na CD-u.

²⁹ Google obrazac je aplikacija koja se koristi za kreiranje anketa, on-line upitnika ili jednostavnijih kvizova

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA KROZ ODABRANE PROJEKTE GRADA KRIŽEVACA

Grad Križevci može se gospodarski i održivo razvijati uporabom do sada nedovoljno korištenih resursa. To su primjerice bogata kulturna i povijesna baština, turizam, zaštita okoliša i slično. Stoga je od iznimne važnosti da se u Strategiji razvoja Grada Križevaca definira vizija vrijednosti i razvoja grada koja uključuje pametan, održiv i uključiv rast, odnosno budući gospodarski i održivi razvoj grada. Razvojna vizija Grada Križevaca glasi: „*Križevci - europska budućnost na križanju tradicionalnog i modernog, urbanog i ruralnog.*“

Iz vizije se može zaključiti da strategija grada izražava težnju pripadnosti bogatoj lokalnoj tradiciji i povijesnoj važnosti grada dok istodobno gradi jak europski identitet modernog i otvorenog regionalnog središta. S obzirom na strukturu stanovništva i površinu Grada kao jedinice lokalne samouprave, ravnoteža između ulaganja u urbani i ruralni razvoj i identitet Prigorja predstavlja ključ za ostvarenje uravnoteženog razvoja od kojeg će profitirati svi građani Križevaca. U ispunjenju vizije, Križevci će stremiti izgradnji identiteta koji počiva na sljedećim strateškim odrednicama:

- a) usmjeravanje ulaganja u discipline budućnosti: ekološku proizvodnju, održivi turizam i nove tehnologije bazirane na inovativnosti;
- b) miran mali grad sa svim urbanim funkcijama - po mjeri čovjeka;
- c) grad znanja i školstva;
- d) grad tradicije i povijesti;
- e) prometno dobro povezan sa ostalim dijelovima Hrvatske te Europom.

Kako bi vizija Križevaca postala realnost, potrebno je međusektorsko djelovanje, stvaranje poveznica neophodnih za gospodarski i društveni rast: poveznice između gospodarstva i znanja, poveznice između kulture i turizma, poveznice između poljoprivrede i znanosti te poveznice između poljoprivrede i turizma.³⁰

U razdoblju od 2017. – 2020. grad Križevci ima ukupno 200 projekata i aktivnosti predviđenih za realizaciju koji su vezani za obnovu cesta, djecu i mlade, EU projekte, izgradnju, kulturu, obnovu, obrazovanje, poduzetništvo, poljoprivredu, ruralni razvoj, sport, turizam, manifestacije, vodovod, odvodnju, zaštitu okoliša, i zdravstvenu i socijalnu skrb. Od ukupnog broja projekata i aktivnosti dovršeno su 134 projekta, u tijeku je 69 projekata,

³⁰ <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

dok su u budućnosti trenutno u planu 2 projekta.³¹ Izdvojeni projekti na kojima se temeljila analiza trajali su minimalno 6 mjeseci, financijska vrijednost projekta iznosila je minimalno 50.000 kn.

Ovaj rad se temelji na analizi projekata i aktivnosti koji su provedeni u razdoblju 2017. – 2020. iz područja kulture, turizma, manifestacija, ruralnog razvoja, te zaštite okoliša. Izdvojeni projekti uređenja gradskog muzeja Križevci, uređenja Kino dvorane, rekonstruiranja Velike dvorane Hrvatskog doma, Robin ljetno kino na Nemčiću, Projekt Advent u Križevcima, Inicijativa Zdravo Križevci, Projekt rekonstrukcije vatrogasnog doma i Područne škole u Carevdaru, Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku siromaštva, Pomozimo jedni drugima III, Healing Places, prošireno odlagalište otpada „Ivančino brdo“, križevački sunčani krovovi, koji će se u nastavku opisati imaju najveći utjecaj na stanovnike i zajednicu, te na prepoznatljivost Grada i izgradnju identiteta Prigorja kao spoja urbanog i ruralnog dijela jedne lokalne samouprave.

Provedbom projekta uređenja Gradskog muzeja, Kino dvorane i Velike dvorane Hrvatskog doma, obogaćuje se kulturni život građana. Projekt Robin ljetno kino na Nemčiću i Projekt Advent u Križevcima obogaćuje društveni život građana, dok projekti Prošireno odlagalište otpada „Ivančino brdo“ i Križevački sunčani krovovi pridonose očuvanju okoliša grada i ponovnoj upotrebi resursa kao što je električna energija i zbrinjavanje i saniranje kućnog otpada. U pandemiji uzrokovanoj Korona virusom SARS – 2 Inicijativa Zdravo Križevci omogućuje građanima plasman domaćih proizvoda na tržište. Zapravo, to je novi brend Grada. Životno važni projekti su Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku siromaštva, i projekt Pomozimo jedni drugima III, jer se tim projektima omogućio lakši i kvalitetniji život djeci i njihovim roditeljima. Projekt Healing Places je projekt budućnosti u svrhu eksploatacije geotermalne vode, kao i općenito geotermalni poticaj križevačkog područja. Od ukupno 200 projekata autor je navedene projekte izabrao i opisao iz razloga jer je tijekom istraživanja utvrđeno da su izdvojeni projekti vrlo važni za život građana grada Križevaca i isti su u funkciji održivog razvoja. Tijekom istraživanja rada uvidjelo se da grad Križevci ima puno neiskorištenog potencijala za daljnji razvoj u području kulture. Kultura bi mogla pridonijeti budućem razvoju grada putem novih projekata.

³¹ Baza navedenih projekata može se vidjeti na internetskoj stranici: <https://razvijamo.krizevci.hr>. Projekti po segmentima nalaze se u osobnoj arhivi autora (CD), a popis projekta u prilogu rada (prilog 7.)

4.1. Projekti iz područja kulture

Koprivničko - križevačka županija, a posebice grad Križevci poznat je po bogatstvu kulturno-povijesne baštine, lokalne tradicije, ali i suvremenih kulturno-društvenih aktivnosti. Danas, s gledišta modernog globaliziranog svijeta, Podravina i Prigorje iskazuju se kao regije visoke autentičnosti i prepoznatljivosti. Kultura je ključan element identiteta Prigorja.

Na području Grada Križevaca djeluju 3 ustanove s područja kulture: Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci, Pučko otvoreno učilište Križevci, Gradski muzej Križevci, te veliki broj udruga koje se bave promicanjem kulture, organizacijom kulturnih manifestacija i pratećih programa. U bazi podataka projekata koji su se provodili u razdoblju 2017. – 2021. nalazi se 24 projekata iz područja kulture realizirani u svrhu očuvanja kulturne baštine grada. U projekte je uključeno obnavljanje pročelja Pavlinskog samostana crkve sv. Ane, sanacija vlage na crkvi sv. Margarete u Gornjem Dubovcu, pokrenuta je CrisCon konferencija i manifestacija Dječji tjedan, provedena je statička sanacija crkve sv. Petra u Apatovcu, pokrenuta je platforma Sudjeluj! Križevci, uređeno je pročelje na crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Donjoj Glogovnici, uređen je Gradski muzej Križevci, pokrenuto je obilježavanje Dana žena, zatim je pokrenuta manifestacija Proljećna kreativna, Križevački statuti stavljeni pod preventivnu zaštitu Ministarstva kulture, digitalizirana je Gradska uprava, uređena je Kino dvorana. U centru grada je postavljena skulptura "Iva – vožnja romobilom", i pokrenuta je manifestacija Advent u Križevcima. Grad je potaknuo održavanje vatrogasnih zabava u selima. Obnovljena je ograda ispred Katedrale Presvetog Trojstva, izvršena je sanacija crkve sv. Katarine u Erdovcu, te obnova Židovskih arkada na Gradskom groblju. Nacrtna je prvi mural u samom centru grada, te je rekonstruirana Velika dvorana Hrvatskog doma, uređen prilaz kapeli sv. Florijana, zatim je uređeno spremište periodike u knjižnici i postavljena Vulasova skulptura „Grupa“ (prilog 6.).

Prema mišljenju autora najvažniji izdvojeni projekti iz područja kulture su: Uređenje Gradskog muzeja Križevci, Projekt uređenja Kino dvorane i Projekt rekonstruiranja Velike dvorane Hrvatskog doma. Ti projekti će se u nastavku rada detaljnije opisati.

Navedeni projekti u ustanovama u kulturi bitni su za kulturni identitet Grada. Iako se navedeni projekti ne odnose direktno na kulturne programe i aktivnosti, oni svakako utječu na ukupnu kvalitetu programa koji se tamo provode tijekom cijele godine. Moguće ih je sagledati i kao razvojni potencijal u ekonomskom smislu.

Iz SWOT analize kulture (prilog 2) proizlazi da grad Križevci imaju bogatu kulturnu i povijesnu baštinu, te dugu povijesnu tradiciju, koju treba iskoristiti za budući kulturni i turistički razvoj grada.

4.1.1. Projekt uređenja gradskog muzeja Križevci

Muzej grada Križevaca djeluje od 1952. godine. U prizemlju je tijekom 2000. godine uređen kancelarijski prostor i tu se nalazi Uprava Gradskog muzeja.³²

Dok je 2019. godine sanirano stepenište koje vodi na kat Likovne galerije Križevci, a 2020. godine provedena je obnova prednjeg dijela ograde oko Gradskog muzeja i etnografskog postava te je oštećeni drveni stup zamijenjen novim. Postavljeni su klima uređaji u Likovnoj galeriji te pokrećene dvije prostorije (Slika 4).

Slika 4. Obnovljen prednji dio ograde i zamijenjen novi drveni stup

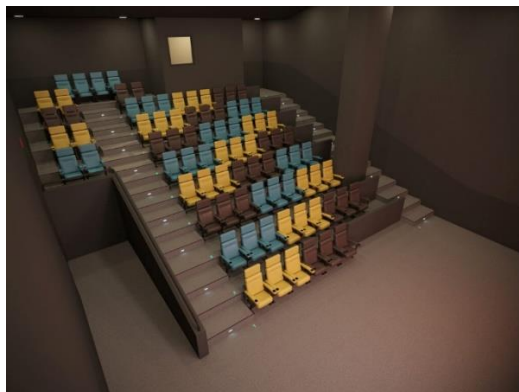
Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/uredenje-gradskog-muzeja-krizevci/>

4.1.2. Projekt uređenja Kino dvorane

S obzirom na stanje u kojem je zgrada bivšeg kina, njezina obnova bila bi višemilijunski trošak pa se kao višestruko jeftinije i ekonomski opravdanije ulaganje pojavila ideja o dodatnom uređenju postojeće dvorane u prostoru Razvojnog centra i tehnološkog parka Križevci. Novouređena je multimedijaska kino dvorana (Slika 5) koja nalazi se u sklopu Razvojnog centra i tehnološkog parka Križevci. Nova kino je dvorana opremljena 3D kino platnom i projektorom, ima 83 fotelje, sjedala za osobe s invaliditetom i prostor za dodatne sjedalice. Ova multimedijaska kino dvorana koristit će se i za druge namjene poput održavanja seminara, kongresa i sličnog. Cijena ulaznice bit će 25 kuna odnosno 30 kuna za

³² <http://www.gradski-muzej-krizevci.hr>

3D projekcije. Putem stranice kino.krizevci.hr građani mogu rezervirati svoje ulaznice i vidjeti sve informacije o filmskim projekcijama koje su na rasporedu prikazivanja. Vrijednost projekta iznosi 2 milijuna kuna.³³

Slika 5. Novouređena multimedijaska kino dvorana

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/uredenje-kino-dvorane/>

„Izgradnjom nove kino dvorane otvara se prostor za buđenje nove kino scene u Križevcima koja je zapostavljena već godinama. Filmska umjetnost ide dalje, a mi moramo uhvatiti korak.“³⁴

Provedbom ovog projekta povećava se zadovoljstvo građana kroz obiteljsko i prijateljsko druženje, kojim se unaprjeđuje kvaliteta života općenito u lokalnoj zajednici. Navedeni projekt obogaćuje društveni život građana, a prostor dvorane može imati polivalentnu namjenu.

4.1.3. Projekt rekonstruiranja Velike dvorane Hrvatskog doma

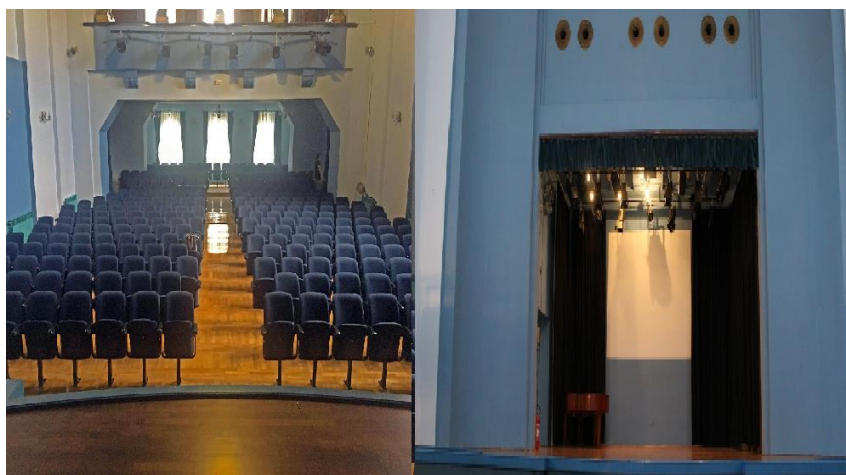
Velika dvorana nalazi se u zgradi Hrvatskoga doma, remek - djela secesijskomodernističkog arhitekta Podhorskoga. Građena je prije i u vrijeme I. svjetskog rata, te obiluje detaljima umjetničkog obrta, ornamentima, kapitelima, fasadnim ukrasima, maskeronima i vitrajima. Velika dvorana pogodna za održavanje kazališnih predstava, koncerata, svečanih sjednica i sl.³⁵ Krajem 2017. godine započelo je višegodišnje ulaganje u Veliku dvoranu Hrvatskog doma, centra kulturne ponude u Križevcima financirano od strane Ministarstva kulture i Grada Križevaca, te Pučkog otvorenog učilišta. Godine 2017. nabavljena je i postavljena

³³ <https://razvijamo.krizevci.hr/uredenje-kino-dvorane/>

³⁴ <https://mariorajn.hr/program/kultura/>

³⁵ <https://www.pou-krizevci.hr/prostori/>

scenska rasvjetna oprema u dvorani i na pozornici, a 2018. godine pokrećeni su zidovi i postavljeno je novo ozvučenje. Ličilački radovi ulaza u dvoranu i prostora iza pozornice provedeni su 2019. godine. Te iste godine obojana je stolarija unutar dvorane, napravljena sanacija i bojanje parketa te je tapicirano 318 sjedala. U 2020. godini adaptirani su sanitarni čvorovi, garderoba i hodnik iza pozornice, obnovljene su prostorije, stolarija koja vodi u hodnik i na balkon te je na balkonu izniveliran pod i stavljen tepison (Slika 6). Svoje zadovoljstvo novim izgledom Velike dvorane Hrvatskoga doma istaknuo je gradonačelnik Mario Rajn: „Prije više od stotinu godina naši su sugrađani maštali o Hrvatskom domu, marljivo prikupljajući sredstva za njegovu izgradnju. Ponosni smo na to da on danas postoji kao simbol naših Križevaca te da ga možemo obnovljenog vratiti onima za koje je i izgrađen – našim sugrađanima.“³⁶

Slika 6. Rekonstruirana Velika dvorana Hrvatskog doma

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/rekonstruirana-velika-dvorana-hrvatskog-doma/>

Sredstva za uređenje prostora gradskih ustanova osiguralo je Ministarstvo kulture, uz sufinanciranje Grada Križevaca. Od 2017. do 2019. godine u dvoranu je uloženo 459 tisuća kuna od čega je 179 tisuća kuna bilo iz sredstava Grada Križevaca, a ostatak iz fonda Ministarstva kulture i Pučkog otvorenog učilišta Križevci. Godine 2020. ukupna vrijednost radova iznosila je 315 tisuća kuna.³⁷

³⁶ <https://krizevci.hr/novi-izgled-velike-dvorane-hrvatskoga-doma/>

³⁷ <https://razvijamo.krizevci.hr/rekonstruirana-velika-dvorana-hrvatskog-doma/>

4.2. Projekti iz područja turizma i manifestacije

Iako prepoznat kao sektor strateške vrijednosti za razvoj, turizam je nedovoljno razvijen u Koprivničko - križevačkoj županiji. Prema Strateškom marketinškom planu turizma kojeg je izradio Institut za turizam, Koprivničko-križevačka županija se na turističkom tržištu pozicionira kao „*cjelogodišnja izletnička, športsko-rekreacijska destinacija očuvane i raznolike prirode, te naglašenih tradicionalnih vrijednost oplemenjenih u suvremenom izrazu naivnog slikarstva, domaće kuhinje, manifestacija, folklor, gostoljubivosti i vjere*“. Unatoč potencijalima koji postoje u obliku kulturno povijesnih znamenitosti, prirodnih ljepota, tradicionalnih manifestacija i narodnih običaja, turizam ne sudjeluje značajno u gospodarstvu Grada Križevaca. Stoga valja priznati da je ovaj sektor tek u začecima razvoja. Kako bi se dalje razvijao potrebno je prvo unaprijediti cijeli niz područja, od infrastrukture do tzv. „soft“ aktivnosti. Tako trenutnu turističku ponudu karakterizira nedostatak infrastrukture (centar za posjetitelje, biciklističke, pješačke, jahačke staze, šetnice, signalizacija i sl.), nedovoljno vrijednovana kulturna i prirodna baština, slaba prepoznatljivost, promidžba i marketing, nedovoljni smještajni kapaciteti i nedovoljno raznovrsna ugostiteljska ponuda, nepovezanost i slabost gospodarskih subjekata, nedostatak konferencijskih prostora, slaba uključenost i kompetencije lokalnog stanovništva, kao i nedovoljan broj obrazovanog stručnog kadra. No, prema Kantar (2016) važno polazište za razvoj održivog ruralnog turizma je Katastar turističkih atrakcija Koprivničko - križevačke županije s ukupno 440 turističkih atrakcija prema kojem na području gradova najviše atrakcija ima u gradu Križevcima (144), zatim u Koprivnici (74) i Đurđevcu (37). Oslanjajući se na svoje prirodne, kulturne i druge turističke resurse, Grad Križevci će razvijati održivi, ruralni turizam, davajući potporu osnivanju malih smještajnih kapaciteta u seoskim područjima, obiteljskog tipa, koji koriste tradicionalne vrijednosti područja. Buduće aktivnosti podržavat će stvaranje raznih turističkih aranžmana temeljenih na prirodnim, kulturnim i povijesnim resursima. Cilj je u tijeku vremenskog okvira Strategije izgraditi imidž Grada i stvoriti prepoznatljiv brend središta rekreacijskog, izletišnog i ruralnog turizma i mjesta obiteljskog odmora.³⁸

U SWOT analizi turizma grada Križevaca (prilog 3.) može se vidjeti da Grad Križevci ima mnogobrojne prilike za razvoj turizma. Posebno se ističe mogućnost razvoja ruralnog turizma kroz okolna naselja koja su sastavni dio grada Križevaca i to kroz seoska poljoprivredna gospodarstva i vikend programe, a sve zbog očuvane i atraktivne prirode

³⁸ Strategija razvoja grada Križevaca 2013. – 2018., str. 37

križevačkog kraja i okolice te bogate ponude autohtonih jela. Razvoju ruralnog turizma pridonio bi i razvoj konjičkog turizma. Daljnjim razvojem vinskog turizma i vinskih cesta križevački vinogradi bili bi u mogućnosti bolje plasirati svoja vina diljem i izvan Hrvatske. Brojni sakralni objekti, ali i vjerske manifestacije, predstavljaju potencijal za daljnji razvoj religijskog turizma. Nadalje, moguć je i razvoj poslovnog turizma što zahtijeva izgradnju konferencijskih dvorana, te izgradnju smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta. Moglo bi se reći da su najveće prijetnje nedovoljan interes lokalnog stanovništva za razvoj ruralnog turizma, te općenito nedovoljna ulaganja u razvoj turizma. Također, primjetan je i nedostatak financijskih sredstava kojima bi se mogli realizirati turistički projekti u budućnosti za gospodarski razvoj grada. Zapravo malena je iskorištenost korištenja EU fondova za turizam. Prema Strategiji razvoja grada (2018) cilj projekata je izgraditi imidž Grada i stvoriti prepoznatljiv brend središta ruralnog turizma i mjesta obiteljskog odmora. Grad ima vrlo značajan i gotovo nedirnuti potencijal koji se treba valorizirati i afirmirati, a to je ubuduće razvoj turizma u funkciji razvoja gospodarstva.³⁹

Od turističko - manifestacijskih projekata u Gradu Križevcima je u razdoblju od 2017. – 2021. provedeno 14 projekata, a to su: Advent u Križevcima, projekt Cross-border wine routes 2, Križevački statuti stavljeni pod preventivnu zaštitu Ministarstva kulture, projekt Cyclo-Net. Pokrenuta je manifestacija „Križevci u cvijeću“, manifestacija Robin ljetno kino na Nemčiću, manifestacija Vuzem u Križevcima, manifestacija “Rekreacijom do zdravlja”, manifestacija Dani Marcela Kiepacha. Zatim je pokrenuta manifestacija Križevci Gastro Fest, manifestacija Proljetna kreativna, manifestacija Križevačka ljetna špica i manifestacija “Sportski viKŽEnd”.

Od svih turističko – manifestacijskih projekata izdvojeni su projekti Robin ljetno kino na Nemčiću i Projekt Advent u Križevcima iz razloga zato što isti imaju veoma važnu ulogu u podizanju kvalitete života građana. Navedeni projekti mogli bi u budućnosti uz dodatne programe doprinijeti razvoju turizma grada.

³⁹ <https://krizevci.hr/wp-content/uploads/2019/01/strategija-razvoja-grada-krizevaca.pdf>

4.2.1. Projekt Robin ljetno kino na Nemčiću

Građani Križevaca od 2018. godine svako ljeto mogu gledati filmove pod zvijezdama na Nemčićevom trgu. Iz godine u godinu dolaze sve atraktivniji filmovi koji zadovoljavaju „gušt“ filmofila, ljubitelja romantičnih komedija, hit filmova ili pak crtića kad su najmlađi u pitanju. Robin ljetno kino na Nemčiću (Slika 7) organizira Pučko otvoreno učilište, pod pokroviteljstvom je Grada Križevaca, sponzorstvom Robin trgovina, uz tehničku podršku Udruge K.V.A.R.K. i pomoć u sadržajnoj realizaciji Udruge P.O.I.N.T. Ljetno kino održano je i u 2020. godini uz pridržavanje svih epidemioloških mjera. Zanimljivo je spomenuti kako je u 2018. i 2019. godini alternativna lokacija za kišne dane i termine kina bilo staro i kulturno kino Kalnik. Svakako valja istaknuti i „evente“ otvorenja i zatvaranja kina uz bogati glazbeni i zabavni program za djecu i odrasle.⁴⁰

Slika 7. Robin ljetno kino na Nemčiću

Izvor: <https://images.app.goo.gl/awUEY1KzcAxx8fRFA>

Navedeni turističko–manifestacijski projekt Robin ljetno kino na Nemčiću je veoma poseban projekt Grada Križevaca jer doprinosi druženju građana na otvorenom. Time, osim što povećava kvalitetu života građana, isti projekt brendira grad.

Nedostatak turističko–manifestacijskog projekta je nedostatna promidžba i marketing.

⁴⁰ <https://razvijamo.krizevci.hr/pokrenuta-manifestacija-rob-in-ljetno-kino/>

4.2.2. Projekt Advent u Križevcima

Po uzoru na advente u okolici, 2017. godine održan je prvi Advent u Križevcima (Slika 8) s klizalištem, ugostiteljskom i prigodnom prodajom, programima za djecu i glazbenim nastupima na Strossmayerovom trgu. Križevčani su napokon dobili mogućnost uživanja u pravom božićnom ozračju u centru svoga grada dok su do sada takav program morali tražiti izvan svog grada. O ljepoti križevačkog Adventa pisali su brojni mediji.⁴¹

Slika 8. Advent u Križevcima

Izvor: <https://images.app.goo.gl/Wruk5noJsmPVo9Do8>

Godine 2020. manifestacija Advent u Križevcima bila je u znaku promocije vinskih cesta Križevci – Kalnik - Orehovec i Villány-Siklós gdje su se predstavila nova zimska događanja pod nazivom Večeri klizanja & kuhanog vina s bogatim programom u trajanju od mjesec dana i organizacijom raznih aktivnosti, uz pridržavanje epidemioloških mjera i preporuka radi sprečavanja prijenosa bolesti COVID-19. Budući da su financijska sredstva za najam klizališta osigurana europskim sredstvima korištenje klizališta se nije naplaćivalo. Prijašnjih godina program Adventa u Križevcima je obuhvaćao i novogodišnju noć te je za tu namjenu Grad izdvajao oko 50.000 kuna, dok sponzori su izdvajali oko 150.000 kuna.⁴²

⁴¹ <https://razvijamo.krizevci.hr/pokrenuta-manifestacija-advent-u-krizevcima/>

⁴² https://epodravina.hr/advent-krizevcima-stigla-jedna-ponuda-pripremljen-sajam-klizaliste-glazba-a-poznata-cijena-klizanja/?meta_refresh=true

4.3. Projekti iz područja ruralnog razvoja

S obzirom da se Križevci sastoje od 59 naselja, ruralni razvoj važan je za cjelokupni razvoj grada. Mnogobrojne ceste su obnovljene, neke i novoizgrađene. Također se mnogo ulagalo u provođenju odvodnje i vodovoda, izgradnja dječjih igrališta i autobusnih stanica. Neki domovi su obnovljeni dok su neki kompletno rekonstruirani, te su izgrađene tri nove mrtvačnice.⁴³

Od projekata ruralnog razvoja u Gradu Križevcima je u razdoblju od 2017. – 2021. provedeno 38 projekata.⁴⁴

4.3.1. Inicijativa Zdravo Križevci

U veljači 2020. godine pokrenuta je inicijativa *Zdravo Križevci* (Slika 9) kojom se želi povećati interes za namirnice koje proizvode lokalni proizvođači te istovremno omogućiti da Križevčankama i Križevčanima kvalitetna hrana bude još dostupnija. U sklopu platforme „Zdravo Križevci“ početni fokus je na povećanju dostupnosti kvalitetnih lokalnih proizvoda i edukaciji o važnosti što pravilnije prehrane. S vremenom će se nastojati obuhvatiti i ostali bitni aspekti za zdravlje poput kretanja, tjelovježbe, reduciranja stresa i ostalih aktivnosti koje će utjecati na kvalitetniji život u lokalnoj zajednici. U projekt se uključilo više od 60 OPG-ova s područja grada Križevaca i okolice te je projekt prijavljen na dva natječaja za bespovratna sredstva s kojima bi inicijativa ostvarila svoj puni potencijal.⁴⁵

Zbog novonastale situacije (Covid-19) ubrzana je realizacija projekta jer je veći dio lokalnih proizvođača, koji svoje proizvode plasiraju na tržnicama, ostao bez glavnog kanala prodaje.

Slika 9. Inicijativa Zdravo Križevci

Izvor: <https://zdravokrizevci.hr>

⁴³ <https://mariorajn.hr/program/ruralni-razvoj/>

⁴⁴ Baza navedenih projekata može se vidjeti na internetskoj stranici: <https://razvijamo.krizevci.hr> te u prilogu rada, dok klasificirani projekti po svakom segmentu nalaze se u osobnoj arhivi autora (CD)

⁴⁵ <https://zdravokrizevci.hr>

Vrijednost projekta je 717.175,00 kuna te ga u potpunosti financira Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. ⁴⁶

Gradonačelnik Mario Rajn ističe: „... da vam se poveća lanac dodatne vrijednosti, a skрати sam lanac isporuke do krajnjih potrošača. Upravo je to ideja kratkih opskrbnih lanaca koji smo već dvije godine kao teoretski koncept promovirali i zaista mi je drago što smo uspješno aplicirali ovaj projekt što su nam odobrena sredstva...“ ⁴⁷

4.3.2. Projekt rekonstrukcije vatrogasnog doma i Područne škole u Carevdaru

Riječ je o velikom projektu sa sveobuhvatnom rekonstrukcijom što je podrazumijevalo obnovu fasade i krova zgrade skladišta (Slika 10), područne škole Carevdar te ureda DVD-a Carevdar, obnovu i opremu zajedničke dvorane društvenog doma, sanitarnog čvora i kuhinje te prostora dječje igraonice. Dom je sada mjesto za organizaciju većih skupova, stručnih, društveno-kulturnih i edukativnih događanja za stanovnike i posjetitelje. U skladu sa statusom „Grad Križevci – prijatelj djece“ uređen je prostor za djecu s obzirom da na istočnom dijelu grada do sada nije djelovala niti jedna ustanova za predškolski odgoj. ⁴⁸

Slika 10. Obnova fasade i krova zgrade na Vavtrogasnom domu u Carevdaru

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/rekonstrukcija-vatrogasnog-doma-i-podrucne-skole-u-carevdaru/>

⁴⁶ <https://krizevci.hr/odrzana-pocetna-konferencija-projekta-zdravo-krizevci/>

⁴⁷ <https://krizevci.hr/odrzana-pocetna-konferencija-projekta-zdravo-krizevci/>

⁴⁸ <https://razvijamo.krizevci.hr/rekonstrukcija-vatrogasnog-doma-i-podrucne-skole-u-carevdaru/>

Vrijednost projekta je 6,4 milijuna kuna od čega je 6 milijuna kuna osigurano preko natječaja iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske. Osim toga, projekt pridonosi i stvaranju novih radnih mjesta, pa će se tako zaposliti tri osobe.⁴⁹

Gradonačelnik Mario Rajn ističe: „*Nastavljamo s ravnomjernim ulaganjem u grad i selo! Nakon godina propadanja rekonstruirat ćemo dom u Carevdaru i Područnu školu Carevdar. Iz programa ruralnog razvoja povukli smo 6 milijuna kuna bespovratnih sredstava! Mještani Carevdara konačno će dobiti adekvatnu multifunkcionalnu dvoranu, bolju školu, ali i dječju igraonicu na radost najmlađih!*“.

4.4. EU Projekti

Kad je riječ o EU fondovima, Grad Križevci ostvario je 2.210 kn po stanovniku, što je gotovo 5% ukupno ostvarenih sredstava EU ostvartnih u Hrvatskoj. Vrijednost 20 EU projekata koji su pokrenuti i provedeni trenutno je veća od 118 milijuna kuna. Dvije godine za redom (2018. i 2019.) Grad Križevci osvojio je prestižnu titulu Šampiona EU fondova po povlačenju novaca iz Europske unije u kategoriji srednjih gradova.⁵⁰

4.4.1. Projekt Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku od siromaštva

Projektom su obuhvaćeni svi učenici svih područnih škola te učenici u križevačkim osnovnim školama koji su zadovoljili određene kriterije. EU projekt "Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva" (Slika 11) odobren je za financiranje Gradu Križevcima, ukupne vrijednosti 646.074,74 kuna. Na području Grada Križevaca u aktualnoj školskoj godini 2020. / 2021. time su, kao i protekle tri školske godine, i za ovu, tekuću, školsku godinu osigurana sredstva za prehranu ukupno 660 učenika koji žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva. Projekt se provodi u matičnoj i područnim školama OŠ Ljudevita Modeca Križevci i OŠ "Vladimir Nazor" Križevci te u Centru za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci. U matičnim školama projekt se realizira na način da se prehrana odvija u školskoj kuhinji, gdje se osiguranjem dodatnih sredstava za prehranu djece u riziku od siromaštva, omogućava veći broj korisnika školske kuhinje. U područnim školama organizirat će se dostava tzv. "lunch" paketa, vodeći računa da takav obrok osigurava kvalitetnu, raznovrsnu, količinski i nutritivno dostatnu prehranu učenika, sukladno Normativima za prehranu učenika u osnovnoj školi. Time je Grad Križevci četvrtu godinu

⁴⁹https://epodravina.hr/obnavljat-ce-se-drustveni-i-vatrogasni-dom-u-carevdaru-stizu-nova-fasada-i-krov/?meta_refresh=true

⁵⁰ <https://razvijamo.krizevci.hr/krizevci/>

za redom osigurao značajan iznos EU sredstava za poboljšanje standarda učenika osnovnih škola kojima je osnivač. Kriterije za ostvarivanje prava na besplatnu prehranu učenika u okviru ovog projekta, zajednički su definirali Grad i škole, a zatim je kriterije Odlukom usvojila svaka škola. Važno je napomenuti da je Grad Križevci s provedbom projekta krenuo početkom školske godine 2020./2021., unatoč tome da postupak evaluacije projekta može potrajati, a isto tako s obzirom na činjenicu da, ukoliko se projekt odobri, troškovi besplatne prehrane učenika koji zadovoljavaju propisane kriterije se priznaju za cijelu školsku godinu, neovisno o tome kada je donesena odluka o financiranju (dakle, i za mjeseci koji su prethodili odluci o financiranju projekta). Time je Grad preuzeo rizik da će, ako projekt ne bude odobren, snositi troškove školske prehrane učenika u riziku od siromaštva te sa školskom prehranom u matičnoj školi i dostavom obroka u područne škole započeo već u rujnu. Svoje zadovoljstvo što se ovaj projekt nastavlja i ove godine istaknuo je gradonačelnik Mario Rajn: „*To je jedna od aktivnosti u našim nastojanjima da postanemo Grad Križevci – prijatelj djece. Besplatni obroci krenuli su već početkom školske godine, spremnost grada je bila financirati projekt iz gradskog proračuna, a drago nam je da smo osigurali sredstva Ministarstva.*“⁵¹

Projektne partneri su Osnovna škola Ljudevita Modeca Križevci, Osnovna škola "Vladimir Nazor" Križevci i Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci.

Slika 11. Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/besplatna-skolska-prehrana-za-ucenike-u-riziku-od-siromastva/>

⁵¹<https://krizevci.hr/osigurana-besplatna-skolska-prehrana-za-617-ucenika/>,
<https://gradonacelnik.hr/vijesti/krizevci-cetvrtu-godinu-za-redom-gradu-odobren-eu-projekt-skolske-prehrane-ucenika-u-riziku-od-siromastva/>

4.4.2. Projekt Pomozimo jedni drugima III

Kako bi učenici s teškoćama u razvoju lakše prolazili kroz osnovnoškolsko obrazovanje, Grad Križevci u suradnji s partnerima Križevačkim poduzetničkim centrom, Centrom za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci, Osnovnom školom „Ljudevit Modec“ i Osnovnom školom „Vladimir Nazor“ uspješno je pripremio projekt „Pomozimo jedni drugima III“ (Slika 12). Pomoćnici pomažu boljem uključivanju učenika s poteškoćama u razredni odjel, svladavanju socijalno-psiholoških prepreka i nastavnih sadržaja i tako ih pripremaju za daljnju edukaciju, kako bi što lakše i kvalitetnije nastavili školovanje te bili uključeni u društveni život zajednice. Provedba projekta počela je 16. kolovoza 2017. godine, a trajat će do 15. kolovoza 2021. godine. Ukupno su za 25 učenika osigurana 24 pomoćnika u nastavi, a projekt je financiran iz Europskog socijalnog fonda temeljem prijave na Poziv na dostavu projektnih prijedloga „Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III“⁵².

Projektne partneri projekta su OŠ Ljudevita Modeca Križevci, OŠ “Vladimir Nazor” Križevci, Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci te PORA Razvojna agencija Podravine i Prigorja.

Slika 12. Pomozimo jedni drugima III

Izvor: <https://images.app.goo.gl/n6b8a5iALEGBK7Ch6>

⁵² <https://razvijamo.krizevci.hr/osigurani-pomocnici-u-nastavi-kroz-projekt-pomozimo-jedni-drugima-iii/>

4.4.3. Projekt Healing Places

Projekt Healing Places je projekt kojem je osnovni cilj poboljšati integrirane kapacitete okolišnog menadžmenta u svrhu zaštite i održivog korištenja prirodne baštine i resursa SPA gradova središnje Europe. Provodi se od travnja 2019. godine do ožujka 2022. godine. Projekt obuhvaća istraživanja, izradu elaborata rezervi geotermalne vode te razmjenu znanja između partnera kad je u pitanju zakonodavstvo, metodologija istraživanja i korištenje geotermalne vode u ljekovite svrhe uz primjere dobre prakse. Osim toga, aktivnosti obuhvaćaju tematske radionice i okrugle stolove s relevantnim dionicima u području geotermalne energije, na razini Republike Hrvatske i središnje Europe. Ovim projektom Križevci će dodatno istražiti mogućnosti korištenja postojeće bušotine Križevčanka - 1 (Slika 13) u svrhu eksploatacije geotermalne vode, kao i općenito geotermalni potencijal križevačkog područja. Healing Places namjerava pružiti podršku u održivom razvoju toplica istovremeno štiteći jedinstvene prirodne resurse na kojima se temelje. Partneri surađuju kako bi proširili znanje i svijest o utjecaju različitih čimbenika na izvore mineralne i termalne vode i izgradnji modela upravljanja na više razina i više državnih područja kako bi ojačali upravljanje nad vrijednim prirodnim izvorima ljekovite vode. Glavni nositelj projekta je Središnji rudarski institut iz Poljske, a Grad Križevci jedan je od devet projektnih partnera te jedini grad iz Hrvatske pored partnera iz Italije, Češke, Slovenije, Mađarske i Austrije.

Slika 13. Bušotina Križevčanka-1

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/novi-eu-projekt-healingplaces/>

Ukupna vrijednost projekta je 16,8 milijuna kuna od čega Grad Križevci pokriva najveći dio budžeta u odnosu na ostale partnere (2,6 milijuna kuna). Od tog iznosa 85% sufinancira Europska unija.⁵³ Svoje zadovoljstvo projektom istaknuo je gradonačelnik Grada Križevaca Mario Rajn. „Posebno mi je drago istaknuti da od ukupno 191 prijave su 44 odabrane čime još jednom pokazujemo znanje, iskustvo i reference u dobivanju projekata te da Grad Križevci s razlogom nosi titulu šampiona EU fondova... Pitanje geotermalnog izvora na Ratarni povlači se već desetljećima pa sada mogu reći da završavamo proces izrade sve potrebne dokumentacije što će nam omogućiti da odemo u sljedeću fazu, a to je ona eksploatacije i iskorištavanja geotermalnog potencijala,,⁵⁴

Projektne partneri na navedenom projektu su bili: Central Mining Institute – GIG (PL), Dolnoslaskie Region – Institute for Territorial Development (PL), Hajdú-Bihar County Government (HU), Business Upper Austria – OÖ Wirtschaftsagentur GmbH (AT), BORA 94 Borsod-Abaúj-Zemplén County Development Agency Nonprofit LLC (HU), Grad Križevci (HR), DEVELOPMENT CENTRE NOVO MESTO, Counseling and Development, Ltd.(SI), Mendel University in Brno (CZ), LAMORO Development Agency (IT) i Technology Park of Pordenone (IT).

⁵³ <https://razvijamo.krizevci.hr/novi-eu-projekt-healingplaces/>, <https://krizevci.hr/dokumenti/healingplaces/>

⁵⁴ <https://krizevci.hr/krizevcima-27-milijuna-kuna-za-istrazivanje-geotermalnog-potencijala/>

4.5. Projekti zaštite okoliša

Prema istraživanju i natječaju Jutarnjeg lista, portala Gradonacelnik.hr i agencije Apsolon, Grad Križevci dobitnik je nagrade za najbolji Eco - city u 2020. godine. Stručna komisija jednoglasnom je odlukom dodijelila ovo priznanje Križevcima zbog svih mjera i aktivnosti koje se provode na području zaštite okoliša.⁵⁵ U kategoriji zaštite okoliša nalaze se dva značajna projekta koja će biti opisana u nastavku.

4.5.1. Projekt Prošireno odlagalište otpada „Ivančino brdo“

Odlagalište otpada „Ivančino brdo“ (Slika 14) je dobro vizualno izolirano šumovitim karakteristikama terena, a od centra grada Križevaca udaljeno je cca 5 km. Postojeće odlagalište zauzima površinu od cca 2,6 ha. Otpad se na lokaciji odlaže od 1957. godine. Vlasnik odlagališta je Komunalno poduzeće d.o.o. S obzirom da na postojećem odlagalištu prostora ima za odlaganje otpada još otprilike godinu dana, u tom razdoblju potrebno je proširiti odlagalište, gdje će se urediti prostor za odlaganje neopasnog otpada, prostor za obradu i odlaganje inertnog otpada (uključivo i kasete za odlaganje azbestnog otpada) te će se izgraditi pretovarna stanica. Godine 2020. izgrađene su dvije kazete za odlaganje komunalnog otpada površine 6.500 metara kvadratnih i jedna kazeta za odlaganje građevinskog otpada koji sadrži azbest površine 2.000 metara kvadratnih. U sklopu radova ugrađena je i kolna vaga. Gradonačelnik Mario Rajn pohvalio je prijedlog kazavši kako grad neće imati problema u narednim godinama s kapacitetima odlaganja dok građani imaju povoljnu cijenu zbrinjavanja otpada. Vrijednost projekta iznosi 3,6 milijuna kuna, 60% projekta je financirano iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, a 40% iz proračuna Grada Križevaca.⁵⁶

Slika 14. Prošireno odlagalište otpada “Ivančino brdo”

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/prosireno-odlagaliste-otpada-ivancino-brdo/>

⁵⁵ <https://razvijamo.krizevci.hr/krizevci-proglaseni-najboljim-eko-gradom/>

⁵⁶ <https://razvijamo.krizevci.hr/prosireno-odlagaliste-otpada-ivancino-brdo/>

4.5.2. Projekt Križevački sunčani krovovi

Projekt Križevački sunčani krovovi nastao je u suradnji Zelene energetske zadruge kao nositelja projekta grupnog ulaganja te Grada Križevaca i Križevačkog poduzetničkog centra. Grad Križevci je vlasnik i osnivač Križevačkog poduzetničkog centra (u daljnjem tekstu KPC) koji je osnovan s ciljem promicanja poduzetništva i stvaranja pozitivnog poduzetničkog ozračja, jačanja obrtništva i poduzetništva na području grada Križevaca i okolice. Interes Grada i KPC-a je ostvariti uštede u potrošnji električne energije te potaknuti lokalnu zajednicu na pokretanje sličnih projekata postavljanjem mini fotonaponskih elektrana uz podršku Zadruga korištenjem njezinog know - howa u području obnovljivih izvora energije. Ovim Projektom planirano je postavljanje integrirane fotonaponske elektrane snage 30 kW u vlasništvu Zadruga na krov upravne zgrade Razvojnog centra i tehnološkog parka Križevci (Slika 15) kojom će se prvenstveno pokrivati potreba KPC-a kao korisnika zgrade za električnom energijom, a viškovi će se predavati u mrežu prema dogovoru s opskrbljivačem, po modelu samoopskrbe “kupac s vlastitom proizvodnjom”. Snažan razvoj obnovljivih izvora energije u brojnim europskim zemljama temelji se upravo na aktivnom uključivanju građana. Time je ovaj Projekt postao prvi takav model ulaganja građana u obnovljive izvore energije po principu mikro zajmova u Hrvatskoj. Konkretni pozitivni učinci projekta vidljivi su u smanjenju troškova za električnu energiju te smanjenju negativnih utjecaja na okoliš povezanih sa proizvodnjom električne energije. Naime, tijekom 10 godina trajanja projekta te korištenja elektrane planira se smanjiti emisija CO₂ za 412.500,00 tona. Nakon isteka ugovora o zakupu te prelaska elektrane u vlasništvo Grada Križevaca, elektrana bi nastavila raditi te samim time i nadalje ostvarivala uštede te pozitivne klimatske učinke. Očekuje se da bi tijekom životnog vijeka elektrane od 25 godina ukupna emisija CO₂ mogla smanjiti za 1.031.250,00 kg ekvivalenta CO₂. Ovaj projekt također doprinosi razvoju zelenih i vezanih poslova u cijelom lancu djelatnika i suradnika uključenih u realizaciju. Osim navedenih učinaka, namjera je Zadruga da ovaj projekt postane model energetske održivosti razvoja lokalnih zajednica, kako bi se s vremenom znatan broj javnih i privatnih ustanova i organizacija orijentirao na proizvodnju i potrošnju električne energije iz obnovljivih izvora energije. Vrijednost projekta iznosi 230 tisuća kuna.⁵⁷ Glavni nositelj projekta i idejni začetnik projekta Križevački sunčani krovovi je Zelena energetska zadruga (ZEZ) u suradnji s Gradom Križevci.

⁵⁷https://www.zez.coop/2017/wpcontent/uploads/2018/05/kljucni_podatci_o_ulaganju_u_projekt_krizevacki_suncani_krovovi.pdf

Slika 15. Fotonaponske elektrane na krovu upravne zgrade Razvojnog centra i tehnološkog parka Križevci

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/pokrenut-projekt-krizevacki-suncani-krovovi/>

Sunčana elektrana postavljena je 2019. godine na krov Gradske knjižnice „Franjo Marković“ (Slika 16). Zahvaljujući tome križevačka knjižnica postala je prva hrvatska sunčana knjižnica i pozicionirala se na europskoj mapi energetske samoodrživih knjižnica.

Slika 16. Solarna elektrana na krovu Gradske knjižnice

Izvor: <https://razvijamo.krizevci.hr/postavljena-solarna-elektrana-na-krov-gradske-knjiznice/>

“Križevci kao energetske neovisan grad do 2030. je strateška odrednica grada Križevaca. Sva naša nastojanja i usmjeravanje idu upravo prema tom smjeru i drago nam je da imamo pouzdanog partnera u Zelenoj energetskej zadruzi. Posebno sam ponosan na nastavak Križevačkih sunčanih krovova i mogu odmah najaviti da ćemo težiti i trećoj i četvrtoj

odnosno da na svim pogodnim lokacijama instaliramo fotonapon.”⁵⁸- istaknuo je gradonačelnik Križevaca Mario Rajn.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA KROZ ANALIZU INTERVJUA I ANKETA

U ovom poglavlju analizirati će se i interpretirati rezultati dobiveni putem intervjua i anketa. Nakon toga, dobiveni rezultati će se interpretirati s obzirom na koncept održivog razvoja koji se sastoji od četiri dimenzije: biološko-ekološke, ekonomske, socio – kulturalne i političke održivosti.

5.1. Interpretacija intervjua

Intervjui za potrebe ovoga rada provedeni su s predstavnicima Grada Križevaca, a izjave ispitanika navedene su taksativno ispod svakog pitanja. Na kraju interpretacije intervjua nalazi se zaključak.

Prvo pitanje na koji su ispitanici odgovarali bilo je: Koji su najvažniji potencijali grada Križevaca koji bi se mogli realizirati kroz projekte?, a odgovori su bili sljedeći:

„Naš geotermalni potencijal, ekološka osviještenost, poljoprivreda, prometna infrastruktura, kulturna baština, uspostava pametnog grada.“

„Prometna povezanost, bogato prirodno i kulturno naslijeđe“

„Najvažniji potencijali grada Križevaca koji bi se mogli realizirati kroz projekte su projekti vezani za geotermalne izvore, za solarne elektrane te sunčana polja.“

„Razvoj održivog turizma, razvoj poljoprivrede i prehrambeno-prerađivačke industrije temeljen na lokalnim proizvodima, zdravstveni turizam, kulturni turizam, pa čak i suradnja znanosti i gospodarstva.“

„Kada je riječ o turizmu najvažnije je bogatstvo prirodne i kulturne baštine, brojne osobe kroz povijest koje se ističu svojim radom i postignućima, prometno-geografski položaj, blizina Zagreba, kulturno-umjetnička društva i brojne udruge koje njeguju tradiciju, a neki od njih razvijaju nove alternativne pravce, Visoko gospodarsko učilište (najstarije u Hrvatskoj) koje je spremno na suradnju u razvoju ruralnog i botaničkog turizma, ulaganje u razvoj biciklističkih staza, manifestacijski turizam, manifestacije čije održavanje seže dugo

⁵⁸ <https://krizevci.hr/krizevacki-suncani-krovovi-ponovno-sjaje/>

u povijest, ali kojima je potrebna revitalizacija, Park šuma Župetnica, blizina Kalnika te ruralni prostor u okružuju grada te visoka razina svijesti o zaštiti okoliša i zelena politika“. Može se zaključiti da ispitanici kao budući potencijal vide razvoj održivog turizma, posebice ruralnog i botaničkog turizma. Najvažniji budući potencijali grada Križevaca koji bi se mogli realizirati kroz projekte su projekti vezani za geotermalne izvore, solarne elektrane, te sunčana polja. Projekt aglomeracije je vrlo važan jer obuhvaća izgradnju i rekonstrukciju sustava vodoopskrbe i odvodnje, te izgradnju uređaja za pročišćenje otpadnih voda. Prema mišljenju ispitanika to je najveći projekt u povijesti grada Križevaca, koji će podići kvalitetu života građana budući da će omogućiti ono osnovno, pristup vodi i odvodnji.

Na sljedeće pitanje: **S kojim se problemima susrećete u realizaciji projekata? Zašto? (molim, obrazložite)**, ispitanici daju odgovore koji glase:

„Imovinsko pravni odnosi ...Poštivanje vremenskog okvira realizacije projekta ponekad može biti izazovno s obzirom na provedbu postupka javne nabave. Dakako, i samo provođenje postupka javne nabave je jedan od izazova s kojima se suočavamo u provođenju projekta i koji, ukoliko se jave žalbe, može oduljiti provođenje projekta.“.

„Neriješeni imovinsko pravni odnosi, ishodaenje dozvola, kašnjenje izvođača u realizaciji projekata“.

„Susrećem se sa problemima ishodaenja građevinskih dozvola i dokumentacija, neriješenim imovinsko – pravnim odnosima, te međuljudskim odnosima.“.

„Sporost i preveliki administrativni zahtjevi državnih tijela koja objavljuju natječaje i prate i nadziru provedbu projekata; zbog sporosti u objavljivanju rezultata ocjenjivanja projektnih prijava dostavljenih na natječaje se planovi koje Grad ima prolongiraju te dolazi i do kašnjenja u provedbi i ostvarenju s tim projektnim prijavama povezanih ostalih aktivnosti i drugih projekata. Također, to uzrokuje i dodatne troškove koji se odražavaju na izvršavanje proračuna.“.

„...nedostatak financijskih sredstava, nedovoljni angažman građana u događanjima, nedovoljni broj pojedinaca (nositelja udruga i slično) koji žele sudjelovati i raditi na novim programima“.

Ispitanici navode različite izazove i prepreke u realizaciji projekata:

- nerješivi imovinsko – pravni odnosi koji uzrokuju probleme oko ishodaenja građevinskih dozvola i ostale dokumentacije (4 od 5 ispitanika iskazuje slaganje)
- nepoštivanja vremenskog okvira u realizaciji projekata (4 od 5 ispitanika iskazuje slaganje)

Na postavljeno pitanje: **Od svih projekata grada Križevaca koji su se provodili u razdoblju 2017. – 2020. koje bi projekte izdvojili kao najznačajnije? Zašto? (molim, obrazložite). Jesu li ti projekti održivi?**, prema mišljenju ispitanika proizlazi da:

„Svaki od projekata pridonio je da našim građanima bude bolji život u našem gradu. Bitno je naglasiti da naši projekti pokrivaju razne aspekte društva, da nisu uvijek istoznačni, te da su održivi. Međutim, u nizu projekata posebno bih izdvojio projekt Križevačkih sunčanih krovova koji nas je mapirao na karti Europe kao inovativan i ekološki osviješten grad koji želi postati energetska učinkovit grad do 2030. godine. Aglomeracija Križevci je sljedeći projekt, najveći projekt u povijesti Križevaca, koji će podići kvalitetu života građana budući da će omogućiti ono osnovno, pristup vodi i odvodnji.“

„Izgradnja sportske dvorane, izgradnja atletske staze, Izgradnja biciklističkih staza, energetska obnova dječjeg vrtića. Navedeni projekti važni su s obzirom da se odnose na ulaganja u mlade i u sport i rekreaciju.“

„Izgradnja Kino dvorane, Izgradnja sportske dvorane kod Osnovne škole Ljudevita Modeca, Uređena atletska staza.“

„U okviru projekata iz nadležnosti UO ističem sljedeće projekte: obnovu Velike dvorane Hrvatskog doma u Križevcima, kroz nekoliko godina iz sredstava proračuna Grada ali i zahvaljujući projektnoj prijavi na Javni poziv Ministarstva kulture i tako odobrenim sredstvima, ulagalo se u obnovu dvorane, popratnih prostorija, namještaja, nabavu tehničke opreme i dr., kako bi se dvorana osposobila za daljnje korištenje u svrhu provedbe programa iz kulture i ostalih javnih događanja, koje provode ustanove, udruge i građani, iz toga razloga ovaj projekt je održiv; energetska je obnovljena zgrada OŠ „Vladimir Nazor“, čime će doći do smanjenja troškova namijenjenih održavanju (održivost je osigurana), ali i kvalitetnije izvođenje nastave; dograđuje se zgrada Dječjega vrtića Križevci, kako bi se povećali kapaciteti i smanjila lista čekanja za upis u vrtić kroz godine koje slijede. Nadalje tu je obnova sportske dvorane OŠ Ljudevita Modeca i obnova i izgradnja atletske staze i pomoćnog nogometnog igrališta na gradskom stadionu, budući da su se ulaganjem u tu sportsku infrastrukturu stekli uvjeti za kvalitetnije obavljanje treninga sportaša ali i rekreativaca, te za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture, a u bližoj budućnosti i održavanje raznih natjecanja, što govori i o održivosti. Od 2017. se provodi projekt osiguravanja pomoćnika u nastavi (PUN) odnosno stručnih komunikacijskih posrednika (SKP) učenicima s teškoćama u trima školama kojih je Grad Križevci osnivač, projekt je važan zbog omogućavanja lakšeg sudjelovanja tih učenika u nastavi, održiv je kroz poticanje inkluzije i

stjecanje samopouzdanja i razvoj vještina kod učenika kojima se pruža potpora PUN/SKP-ova. Tu je i osiguravanje školske prehrane za djecu iz obitelji slabijeg imovinskog stanja. Nije nevažno istaknuti i ulaganja u obnovu dječjih igrališta, budući da se kroz igrališta djeca i socijaliziraju ali i rekreiraju i zabavljaju, održivost je osigurana jer djeca će koristiti igrališta i dalje. Osim ovih, vrijedi istaknuti projekte koji se tiču događanja i manifestacija: dječji tjedan, Dani Marcela Kiepacha, atletska utrka ulicama grada, i dr. Ta događanja održiva su jer je u planu da se održavaju svake godine uz određene datume a mogu osim građana Križevaca, privući i turiste koji dolaze iz drugih mjesta. “.

„Od novih manifestacija pokrenutih u navedenom razdoblju koje provodi Grad Križevci izdvojila bih: Dječji tjedan, Križevci Gastro Fest, Sajam cvijeća „Križevci u cvijeću“, Dani Marcela pl. Kiepacha, Križevačka ljetna špica, Advent u Križevcima, Valentinovo u Križevcima, Vuzem u Križevcima, Sportski viKŽend, Rekreacijom do zdravlja i Robin ljetno kino.

Svakako, tu su brojna druga događanja koja su se odvijala u godinama prije kao što su Križevačko veliko spravišće, Martinje po križevačkim statutima, obilježavanje Dana sv. Marka Križevčanina te brojna druga događanja u organizaciji udruga i ostalih organizacija. “.

Analizirajući navedene odgovore može se zaključiti da je svaki od realiziranih projekata dao doprinos boljem životu građana. Projekti pokrivaju razne aspekte društvenog života, i raznovrsni su. Iako je svim ispitanicima postavljeno ranije navedeno pitanje „Jesu li projekti održivi?“, na navedeno pitanje konkretan odgovor je dao samo predstavnik Grada Križevaca te izjavio da su projekti održivi.

Unatoč pandemiji COVID–19 ispitanici navode da su se u gradu održavale mnoge manifestacije i događaji koji imaju daljnji kontinuitet održavanja.

Na daljnje pitanje: **Koji od projekata bi se mogao nastaviti razvijati/provoditi i u budućnosti? Kako? Zašto?**, odgovori ispitanika su slijedeći:

„Upravo Križevački sunčani krovovi, odnosno naše sufinanciranje postavljanja fotonaponske elektrane na krovove privatnih kuća, je projekt koji ćemo i dalje njegovati jer ako želimo postati energetska neovisna grad, tada moramo i same građane uključiti u to. Cilj je naravno osim na privatne kuće, sunčane elektrane postavljati i na ostale javne objekte. Aglomeracija Križevci pokrit će jedan dio Križevaca, no potreba ima još stoga ćemo i po završetku projekta i dalje morati ulagati u izgradnju vodovodne i komunalne infrastrukture.

Ceste, energetske obnove zgrada, besplatna školska prehrana, pomoćnici u nastavi, sve su to projekti koji će se i dalje provoditi. “.

„Izgradnja biciklističkih staza će se svakako nastaviti, te daljnje ulaganje u odgoj i obrazovanje s obzirom da su Križevci Grad djece. “.

„Projekt aglomeracije. Projekt obuhvaća izgradnju i rekonstrukciju sustava vodoopskrbe i odvodnje te izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Križevci“.

„Osiguravanje školske prehrane za djecu koja dolaze iz siromašnijih i socijalno ugroženih obitelji. Obnova dječjih igrališta će se provoditi svaki put kad se ukaže potreba; također, manifestacije i događanja provodit će se svake godine“.

Zaključno, prema mišljenju ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje projekti koji bi se mogli razvijati u budućnosti su: projekt aglomeracije, projekt energetske obnove zgrada, a i privatnih kuća, projekt izgradnje biciklističkih staza, projekt u daljnje ulaganje u odgoj i obrazovanje, projekti pomoćnika u nastavi i projekti besplatne školske prehrane.

Na zadnje pitanje: „**U kojim projektima je izražena ekonomska dimenzija održivosti, socio – kulturna dimenzija, biološko–ekološka dimenzija i politička dimenzija održivosti?**“ ispitanici su mišljenja da:

„U svim projektima sadržani su sva četiri elementa.,,

„biološko-ekološka održivost – projekti vezani za solarne elektrane, ekonomska održivost – geotermalni izvor – projekt Healing Places“

„Socio-kulturalna: osiguravanje školske prehrane za djecu iz socijalno ugroženih obitelji; obnova dječjih igrališta i sportskih objekata, ali i manifestacije i događanja u okviru kojih se promiče identitet i kultura i tradicija grada kao zajednice.

Politička: na određeni način veže se za socio-kulturalnu, budući da će se kroz programe ulaganja u dječji vrtić, igrališta i sportsku infrastrukturu ali i kroz sadržaje na manifestacijama, stvoriti kvalitetni uvjeti za rad i život žitelja Križevaca i zajednice. “

„Kroz manifestacije nastojimo što više razvijati svijest o potrebi zaštite okoliša. Tako npr. tijekom Adventa u Križevcima kroz Javni poziv od ugostitelja se zahtjeva da koriste ekološki prihvatljivu, višekratnu ili jednokratnu reciklabilnu papirnatu ili drvenu ambalažu za serviranje i konzumaciju prodajnog asortimana u zastupljenosti od 100% te razvrstavaju otpad. Pokloni za djecu koje dijeli Djed Božićnjak dijele se u papirnatim vrećicama i slično.

Programi su za građane uglavnom besplatni, a tijekom pandemije, dok je bilo moguće organizirati sajam, korištenje javne površine za prodaju i izlaganje je za izlagače bilo besplatno.“

Slijedom navedenog pitanja predstavnik Grada Križevaca dao je slijedeći odgovor:

„Poštovani,

Što se tiče posljednjeg pitanja, smatramo da kao diplomant studija imate više vremena i stručnog znanja da možete sami procijeniti dimenzije pojedinih projekata.

S poštovanjem!“

Prema dobivenim odgovorima po ispitanicima svaki projekt ima poneku dimenziju održivosti, dok jedan ispitanik smatra da projekti imaju sve četiri dimenzije održivosti.

Nadalje, Grad Križevci razvijaju *biološko – ekološku održivost* kroz projekte Križevačkih sunčanih krovova, zbog čega je grad Križevci mapiran na karti Europe kao inovativan i ekološki osviješten grad, te želi postati energetska učinkovit do 2030. Zahvaljujući projektu postavljanja sunčane elektrane na krov Gradske knjižnice „Franjo Marković“, knjižnica je postala prva hrvatska sunčana knjižnica i samim time se pozicionirala na europskoj mapi energetske samoodrživih knjižnica. Budući da Grad Križevci provodi mnoge mjere i aktivnosti na području zaštite okoliš, dobitnik nagrade za najbolji Eco-city u 2020. godini. Prema Layu (2007.) „...*Opstanak prirodnih osnova života i borba za njih bit će nova razvojna dogma čovječanstva u budućnosti. Upravljanje domom, što i jest prvotno značenje riječi ekonomija (grč. okionomika), bit će temeljna zadaća države. Mešetarenje (grč. chrematistics) fiktivnim tržišnim vrijednostima izgubit će se na značenju. Postat će daleko manje važno od proizvodnje prirodnih preduvjeta življenja. Čisti zrak i voda, plodno prirodno tlo vrijedit će zlata. Visoka biološka raznolikost, bogat svijet flore i faune također. Temeljni društveni odnos postat će vođenje društava i država s osnovnim ciljem sustavnoga čuvanja i osiguravanja reproduciranja prirodnih osnova življenja (zrak, voda, tlo, živi svijet) te proizvodnje energije i hrane na novim, ekološki i klimatski održivim, osnovama.*“

Gradu je vrlo važna *ekonomska dimenzija održivosti*, te predstavnici grada smatraju da je budući projekt Aglomeracija Križevci je najvažniji i jedan od financijski najvećih projekata u povijesti Križevaca zato što će isti podići kvalitetu života građana i omogućiti pristup pitkoj vodi i odvodnji otpadnih voda. Projektom Healing Places Grad namjerava dalje realizirati eksploataciju geotermalne vode, te se namjerava pružiti podrška održivom razvoju toplica, kao geotermalni potencijal križevačkog područja.

U Gradu je također prisutna *socio – kulturalna dimenzija održivosti* u provođenju projekata kao što su Osiguranja besplatne školske prehrane za učenike u riziku od siromaštva, projekata Pomozimo jedni drugima III i slično. Kroz razne udruge, aktivnosti, događaje i manifestacije Grad Križevci promiče identitet kulture i tradicije grada kao lokalne i globalne zajednice.

Politička održivost koja između ostalog podrazumijeva građenje zajednice i donošenje autonomnih odluka za dobrobit zajednice, na određeni način veže se za *socio – kulturalnu dimenziju održivosti*, budući se kroz naprijed navedene sadržaje stvaraju kvalitetni uvjeti za razvoj, rad i bolji život građana Križevaca. Grad Križevci, su grad bogate povijesne i kulturne baštine, te se putem projekata uređuju kulturne ustanove, razvijaju kulturni događaji i manifestacije i na taj način razvija se i turizam. Grad ima potencijala za razvoj ruralnog turizma, jer se kao jedinica lokalne samouprave sastoji od 60 naselja koja su u doba pandemije pokazala veliku otpornost na krizu. Novonastala situacija uzrokovana Covid - 19 krizom ubrzala je realizaciju projekta Zdravo Križevci u okviru kojeg su se lokalni proizvođači u više od 60 OPG-ova s područja grada Križevaca i okolice uključili u projekt kojim je omogućena dostava kvalitetne domaće hrane do svakog pojedinca. Navedeni projekt je također utjecao na kvalitetniji život u zajednici, prezentaciju tradicionalnih proizvoda, tradicije i tradicijske gastronomije. Ovaj projekt utjecao je na očuvanje lokalnog identiteta, tradicije i običaja. Također ima funkciju održivog razvoja i rasta za ruralno i urbano područje. Istim projektom bi se mogao u budućnosti brendirati Grad Križevci, te doprinijeti ekonomskom razvoju ruralnog i urbanog područja Grada. Imajući u vidu važnost strateškog planiranja u svakom aspektu poslovnog života upravo će uključenost samih građana Grada Križevaca i građana putem udruga, gospodarskih subjekata, političkih stranaka, i drugih internih skupina sudjelovati u kreiranju razvojnih projekata. Upravo su zajednica i ljudski resursi bitni za ostvarivanje rezultata i realizacije projekata u budućnosti te da ostanu u funkciji održivog razvoja.

Kako je inače turizam jedna od najprofitabilnijih grana u svijetu koja utječe na ekonomski razvoj svake destinacije, tako i Grad Križevci u tom smjeru imaju neiskorišten potencijal za budući razvoj grada.⁵⁹

Grad Križevci su prelijepi spoj urbanog i ruralnog područja i navedene karakteristike ovog grada ne bi smjele biti zanemarene, već bi trebale biti vodilja prilikom budućeg planiranja

⁵⁹ Tvrdnja se temelji na vlastitoj procjeni autora na osnovi izvora: Strategiji razvoja grada Križevaca od 2013. do 2018. godine i Studiji i strategiji razvoja zelene infrastrukture Grada Križevaca do 2027. godine

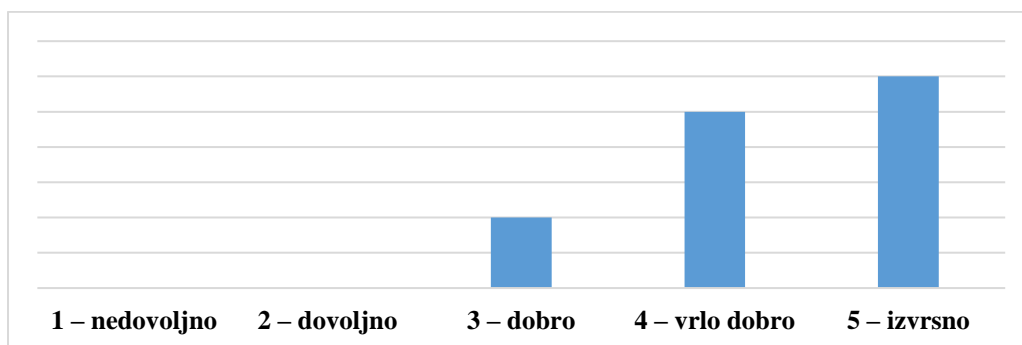
razvoja grada putem projekata. Uzimajući u obzir postojeće resurse Grada Križevaca kojima se raspolaže kao i neiskorištene potencijale u kulturi, turizmu, turističkoj ponudi Grada i okolice, te prelijepe i nezagađene prirode, isti mogu pridonijeti još boljem razvoju gospodarstva grada.

U sljedećem potpoglavlju prikazati će se rezultati istraživanja dobivenih putem ankete.

5.2. Interpretacija rezultata ankete

Rezultati ankete prikazati će se u obliku grafikona koji će se naknadno brojčano opisati. Anketa se temelji na interpretaciji projekata Healing Places, Inicijativa Zdravo Križevci, Pomozimo jedni drugima III, projekt Križevački sunčani krovovi, prošireno odlagalište otpada Ivančino brdo, projekt rekonstrukcije velike dvorane Hrvatskog doma, Robin ljetno kino na Nemčiću, Školska prehrana učenika 2019-2020. i uređenje Kino dvorane.

Grafikon 1. Daje odgovor na istraživačko **pitanje *Koliko ste zadovoljni s realizacijom projekta na kojem ste bili partner?*** Može se zaključiti da 46% projektnih partnera je ocjenom izvrstan ocijenilo zadovoljstvo sa realizacijom projekta, ocjenom vrlo dobar 38% partnera. Prosječna dobivena ocjena zadovoljstva projektnih partnera na kojem su bili partner iznosi 4,3, dakle projektni partneri su u prosjeku vrlo zadovoljni realizacijom projekata u kojem su sudjelovali.

Grafikon 1. Zadovoljstvo projektnih partnera s realizacijom projekta

Izvor: izrada autora

Na daljnje pitanje ***Koliko ste zadovoljni s realizacijom projekta na kojem ste bili partner?*** dobiveni su sljedeći odgovori projektnih partnera:

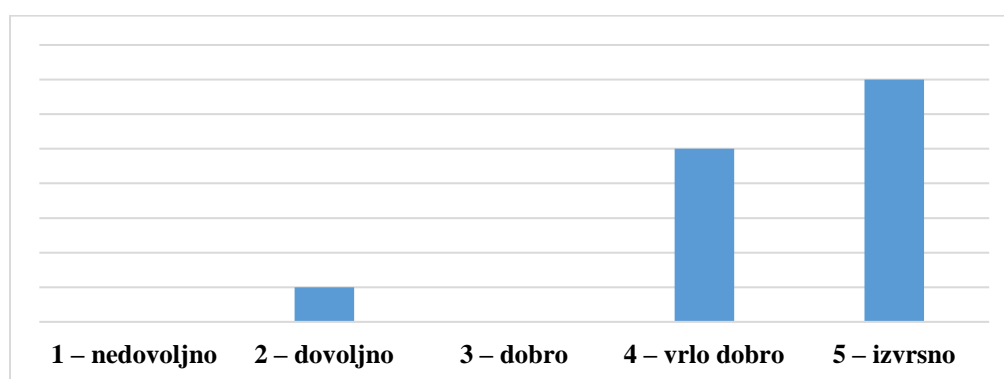
„Potrebno bolje razraditi cijeli projekt radi što lakše provedbe kasnije.“

„Najveći problem predstavlja to što od početka projekta nisu jasno postavljena pravila, već se mijenjaju tijekom provođenja projekta, te se na taj način duplicira posao.“

„Projekt će omogućiti jednostavnije naručivanje i dostavu naših proizvoda. Sama aplikacija je odličan kanal komuniciranja sa kupcima. Nadamo se u kasnijoj fazi razvoja projekta da će narudžbe i dostava obuhvatiti i područje grada Zagreba.“

Bez obzira na različitost projekta u smislu ciljeva, korisnika i trajanja, ispitanici su otvoreno izrazili svoja mišljenja, te su rezultati istraživanja pokazali da je projekt je dobar i koristan, dobro koordiniran i organiziran, da su ispoštivani rokovi, dobra je komunikacija projektnih partnera s Gradom. S druge strane, projektni partneri nezadovoljstvo ističu u mijenjanju pravila tijekom provođenja projekta i (pre)opsežnoj administraciji.

Povezujući dobivene odgovore sa odgovorima iz predhodnog pitanja može se reći da i u ovim rezultatima ima odgovora koji snižavaju ocijenu krajnjeg ishoda rezultata.

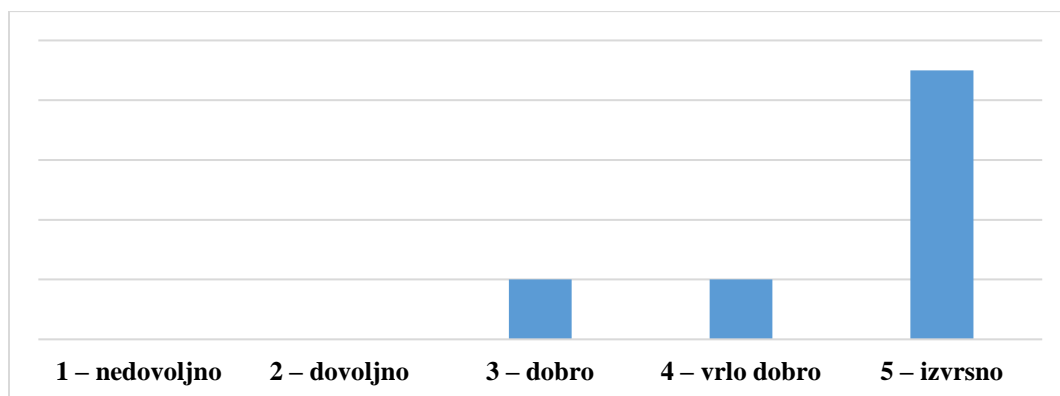

Grafikon 2. Ocjena projektnih partnera vezano za angažman na projektu

Izvor: izrada autora

Grafikon 2. prikazuje da je 54% projektnih partnera svoj angažman na projektu ocijenilo ocjenom izvrstan. Nadalje, 38% projektnih partnera je ocijenilo je svoj angažman na projekt ocjenom vrlo dobar. Prosječna dobivena ocjena zadovoljstva projektnih partner na kojem su bili partner iznosi 4,3, dakle rezultati pokazuju da su projektni partneri prosječno vrlo zadovoljni sa svojim angažmanom na projektu što je važan pokazatelj uspješnosti provedenih projekata.

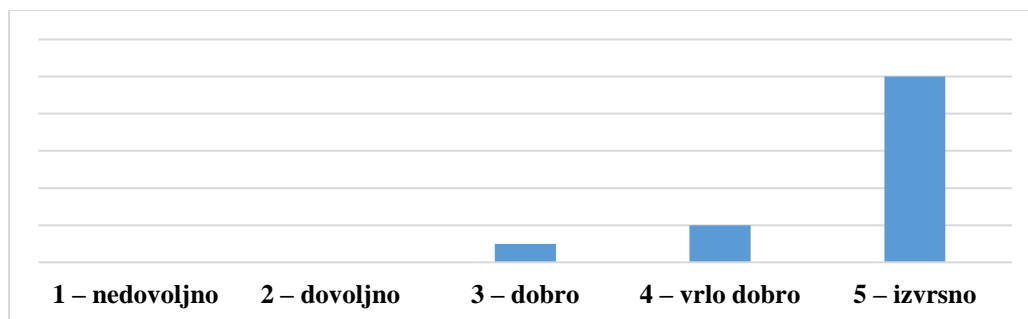
Na postavljeno pitanje *U kojoj mjeri je projekt ispunio očekivanja krajnjeg korisnika projekta?* rezultati iz grafikona 3. pokazuju da 69% projektnih partnera smatra da je projekt izvrsno ispunio očekivanja, dok 15% projektnih partnera smatra da je projekt vrlo dobro ispunio očekivanja. Prosječna dobivena ocjena projektnih partnera iznosi 4,5, dakle rezultati pokazuju da projekt na kojem su bili partner izvrsno ispunio očekivanja krajnjeg korisnika projekta.

Grafikon 3. Ispunjena očekivanja projektom

Izvor: izrada autora

Daljnijim istraživanjem čiji su rezultati prikazani u grafikonu 4. može se vidjeti da 77% projektnih partnera smatra da je projekt izvrstan primjer dobre prakse, te da bi se moglo nastaviti sa njegovom realizacijom. Nadalje, 15% projektnih partnera smatra da je projekt vrlo dobar primjer dobre prakse. Prosječna dobivena ocjena projektnih partnera iznosi 4,69, dakle mišljenja projektnih partnera ukazuju da smatraju da su projekti na kojemu su bili partneri su izvrstan primjer dobre prakse.

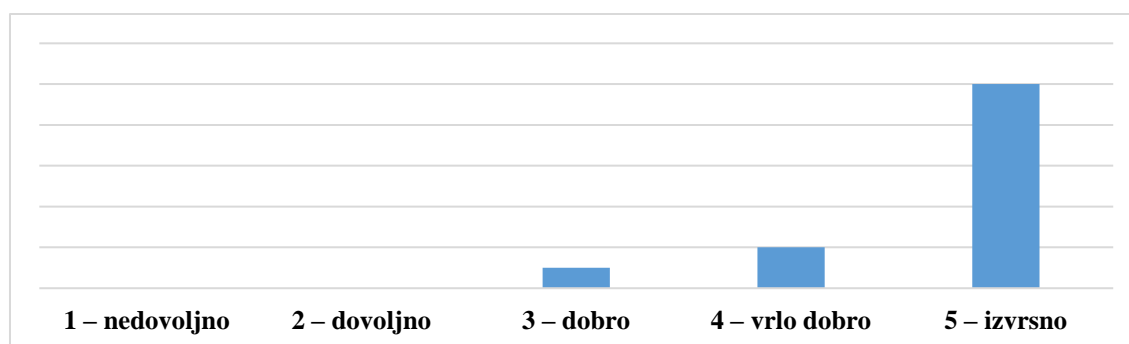

Grafikon 4. Mišljenje projektnih partnera o projektima kao primjerima dobre prakse i mogućnostima buduće realizacije

Izvor: izrada autora

Grafikon 5. daje uvid u dobivene rezultate na postavljeno istraživačko **pitanje** *Da li je provedeni projekt u funkciji održivog razvoja?* Za bolje shvaćanje održivog razvoja ispitanici su koristili sljedeću definiciju održivog razvoja: „*Održivi razvoj je razvoj koji obuhvaća: ekonomski, društveni, kulturni i politički napredak; jednaka prava za sve i najbolju kvalitetu života za svakog pojedinca; odbacivanje bilo kakve socijalne, ekonomske i političke diskriminacije; kontrolu onečišćenja i minimiziranje otpada; zadovoljstvo života u gradu i napuštanje sna o vraćanju prirodi.*“ (Schoonbrodt, 1995.)

Konačni rezultati istraživanja prema dobivenim podacima ankete prikazani su u grafikonu 5., iz kojeg je vidljivo da 77% projektnih partnera smatra da je projekt na kojem su bili partner je izvrstan u smislu održivog razvoja i održivosti projekta kao takvog. Nadalje 15% projektnih partnera smatra da je projekt vrlo dobro koncipiran u smislu održivog razvoja. Prosječna dobivena ocjena projektnih partnera iznosi 4,69 dakle projektni partneri smatraju da su provedeni projekti u funkciji održivog razvoja.

Grafikon 5. Mišljenje projektnih partnera o održivosti projekta

Izvor: izrada autora

Rezultati istraživanja pokazuju da su projekti Grada Križevaca u potpunosti realizirani, te da su adekvatno koordinirani između partnera. Partneri su zadovoljni sa realizacijom projekata na kojima su sudjelovali, jer su projekti dobri, korisni i u funkciji održivog razvoja. Projekti omogućuju razmjenu iskustava između partnera kao i realizaciju ciljeva u razvoju grada na lokalnoj razini. Iz provedenih anketa i intervjua možemo zaključiti da je za realizaciju projekata potrebna dobra organizacija, poštivanje rokova, te efikasna i brza komunikacija svih sudionika na projektu. Sve to s ciljem kako bi došlo do kvalitetne i konačne realizacije projekta.

Na temelju podataka dobivenih iz intervjua i ankete, te usporedbe dodirnih točaka između ispitanika koji donose odluke i ispitanika koji realiziraju projekte – rezultati se mogu prikazati u tablici 1.

Tablica 1. Projekti Grada Križevaca kroz dimenzije održivosti

Ime projekta	Biološko – ekološka dimenzija održivosti	Ekonomska dimenzija održivosti	Socio – kulturalna dimenzija održivosti	Politička dimenzija održivosti
Projekt uređenja Kino dvorane		+	+	+
Projekt rekonstruiranja Velike dvorane Hrvatskog doma		+	+	+
Inicijativa Zdravo Križevci	+	+	+	+
Prošireno odlagalište otpada „Ivanično brdo“	+			+
Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku od siromaštva		+	+	+
Pomozimo jedni drugima III		+	+	+
Križevački sunčani krovovi	+	+		+
Healing Places	+	+		+
Robin ljetno kino na Nemčiću		+	+	+
Projekt Advent u Križevcima		+	+	+
Projekt rekonstrukcije vatrogasnog doma i Područne škole u Carevdaru		+	+	+

Izvor: izrada autora

Prema podacima iz tablice 1. može se vidjeti zastupljenost dimenzija održivosti. Održivost projekata u gradu vrlo je važna za buduće planiranje projekata u funkciji razvoja Grada i okolice, jer su realizirani projekti podloga za buduće projekte. U istraživanju je utvrđeno da je u svih jednaest opisanih projekata zastupljena politička dimenzija održivosti. No, da bi se Grad još bolje ekonomski razvio potrebno je još jače i više uključivati investitore, inovatore i financijske institucije, te angažirati lokalne poduzetnike u većoj mjeri kako bi se ostavila ekonomska dobit. Politička dimenzija održivog razvoja podrazumijeva da su odluke o svim projektima donesene na lokalnoj razini i podržane od strane lokalnih donositelja odluka. To je jako bitno jer se inače projekti ne bi mogli uopće realizirati. Dakle, može se zaključiti da su financijske (ekonomske) i političke (donošenje odluka) dimenzije održivog razvoja odlično „pogođene“ jer postoji suglasnost i snažna javna i financijska podrška za provedbu i završetak projekata. U ekonomskoj i političkoj dimenziji održivog razvoja projekti su odlično programirani i realizirani.

Što se tiče socio - kulturalne dimenzije održivosti ona je zastupljena u 8 projekata, dok je biološka-ekološka dimenzija održivosti zastupljena u 4 projekata, od sveukupno 11 projekata. Socio-kulturalna dimenzija održivog razvoja kao što je primjerice prakticiranje vlastitog identiteta (npr. identiteta Prigorja), slobodnog vremena i stvaralačkog potencijala u analiziranim projektima važna je za samu zajednicu i treba je ojačati putem udruga, raznih aktivnosti, inicijativa i javnog zagovaranja. Tako će se rerealizirati projekti, koji bi u budućnosti još više i bolje unaprijedili zajednicu i omogućili još bolji i sadržajni život građanima, te kako bi građani u suradnji s udrugama i predstavnicima Grada donosili odluke o tome što i kako žele razvijati u svojem Gradu. To znači da se i građani trebaju još više aktivirati, a njihova aktivnost je usko povezana sa socio-demografskim pokazateljima (dob, obrazovno postignuće i slično). Također biološko-ekološka dimenzija održivog razvoja najviše je prisutna u projektima brige za okoliš i potrebe za očuvanjem prirodnih resursa, koji su vrlo važni za zdrav život čovjeka u zajednici, te za uravnotežen odnos između čovjeka i prirode. Briga za zdrav okoliš u analiziranim projektima ima vrlo veliki utjecaj na buduće generacije. Ovdje je bitno istaknuti da su analizirani projekti vrlo raznoliki i da s obzirom na korisnike kojima su namijenjeni, cilj i svrhu projekata, nije realno očekivati da će svi projekti sadržavati sve dimenzije održivosti.

6. ZAKLJUČAK

Analizirajući sve dobivene podatke koji su prikupljeni kvalitativnim i kvantitativnim istraživanjem može se reći da od ukupno jedanest opisanih projekata, inicijativa „Zdravo Križevci“ ima sve zastupljene dimenzije održivosti, dok su u devet projekata zastupljene 3 od 4 dimenzije održivosti, a jedan projekt ima zastupljene dvije dimenzije održivosti.

Tu činjenicu potvrđuju rezultati intervjua u kojima su sugovornici jasno istaknuli iste probleme i iste pozitivne stvari vezane uz provedbu projekata kao što su dobra organizacija, komunikacija i provedba projekata kojima su realizirani ciljevi projekta. Svi projekti prema mišljenju ispitanika imaju zajednički cilj, a to je mogućnost daljnjeg razvijanja i odvijanja projekata u budućnosti. Dakle, održivost projekata u budućnosti bio je glavni cilj ispitanicima kod realizacije projekata, jer su vodili brigu o svim dimenzijama održivosti, uzimajući u obzir zaštitu okoliša i napredak u gospodarstvu, a sve za dobrobit zajednice. Integralna održivost podrazumijeva biološko-ekološku održivost, ekonomsku dimenziju održivosti, socio-kulturalnu dimenziju održivosti i političku dimenziju održivosti. Sve ove dimenzije trebaju i jesu djelomično zastupljene u projektima koji se provode, povezane su i međusobno se nadopunjuju, te funkcioniraju kao jedna velika smisljena cjelina. Važno je naglasiti da su se navedene komponente održivosti su važne za daljnji razvoj Grada Križevaca putem projekata i fondova EU.

Pri izradi realiziranih projektata vidljivo je da se vodila briga o održivosti projekata. Projekti su bili usmjereni na kvalitetu življenja svakog čovjeka u gradu, jer su upravo su zajednica i ljudski resurski bitni za ostvarenje rezultata i postignuće same svrhe da realizirani projekti budu integralno održivi u budućnosti, zapravo da imaju smisla, svrhu i značaj za grad i ljude koji u njemu žive. Također, rezultati anketa su vrlo važni podaci za ovaj rad, jer su projektni partneri dali svoja neposredna opažanja, doživljaje i iskustva koja mogu biti vrlo koristan vodič za daljnju pripremu, obradu i realizaciju u osmišljavanju budućih novih ideja za razvoj grada putem projekata. Što se tiče mišljenja projektnih partnera koji su bili direktno uključeni u njegovu provedbu, bitno je podvući činjenicu da su oni izrazito pozitivno ocijenili svoje zadovoljstvo, vlastiti angažman i angažman ostalih u provedbi svih projekata. Smatraju da su projekti u kojima su sudjelovali primjer dobre prakse i da su održivi u budućnosti, odnosno da su otvorili prostor nastavka realizacije daljnjih aktivnosti. Prikupljeni podaci dobiveni intervjuom sa predstavnikom Grada i predstavnicima u Gradu, te provedene ankete provedene na projektnim partnerima vrlo su važni podaci za ovaj rad, jer se temelje na životnim iskustvima ljudi koji su direktno sudjelovali u priprema i

realizaciji projekata. Ljudi su iskreno prikazali što je sve potrebno za realizaciju kvalitetnog projekta koji bi bio u funkciji održivog razvoja, s kojima se problemima susreću oko realizacije istog, kolika je dokumentacija potrebna. Prema mišljenju autora najvažnija je sloga i zajedništvo ljudi koji su uključeni u samu realizaciju projekata, a zapravo važno je i mišljenje i angažman cjelokupne zajednice. Čelni ljudi Grada svojim odgovorima i mišljenjima su dali prikaz kako ovaj Grad funkcionira i što sve čine za dobrobit zajednice i za budući razvoj Grada. Također, kroz projekte, posebno u domeni kulture i turizma može se vidjeti da se njeguje i razvija identitet Prigorja kao aktivne zajednice ljudi koji su svjesni svoje prošlosti, tradicije i kulture.

Temeljem provedenih intervjua i ankete, svih dostupnih podataka u fizičkom i elektroničkom obliku, te iskustvom vlastitog življenja u Gradu, autor rada smatra da je djelomično potvrđena hipoteza. koja glasi: „*Projekti Grada Križevaca u razdoblju 2017. – 2020. uključuju koncept integralnog održivog razvoja.*“

7. LITERATURA

Knjige:

1. Abercrombie N., (2008.) Rječnik sociologije, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
2. Bačun, D., Matešić, M. & Omazić, M. (2012) Leksikon održivog razvoja. Zagreb, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj
3. Bogdanović, T. (2017). „Društveno-gospodarske prilike Križevaca za vrijeme Prvoga svjetskog rata“ Disertacija, Sveučilište u Zadru, dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:505685> (pristupljeno:10.08.2021.)
4. Cifrić, I. (2003.) Ruralni razvoj i modernizacija: prilozi istraživanju ruralnog identiteta, Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
5. Čavrak, V. (2003). „Održivi razvoj ruralnih područja Hrvatske“, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 1(1), str. 61-77. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/26171> (pristupljeno: 11.08.2021.)
6. Giddens, A. (2007.) Sociologija, Nakladni zavod globus Zagreb
7. Haralambos, M. (1994.) Uvod u sociologiju, Zagreb: Nakladni zavod Globus
8. Herceg, N. (2013.) Okoliš i održivi razvoj, Zagreb 2013 Synopsis d.o.o.
9. Jelušić-Kranželić, B. (2001) Podravina i Prigorje: kulturna i prirodna baština, Koprivnica
10. Kantar, S. (2020): Ruralna sociologija: Radni materijali za internu skriptu, VGUK, Križevci. Preuzeto s: https://www.vguk.hr/upload/E_skripte/RUSO_SKRIPTA_2020.pdf
11. Kantar, S. (2016): Razvoj održivoga ruralnoga turizma: potencijali Koprivničko-križevačke županije, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb. Preuzeto s: <https://vdocuments.mx/razvoj-odrivoga-ruralnoga-turizma-potencijali-kantar-doktoratpdf-42.html> (pristupljeno:10.08.2021)
12. Lay, V. (1992). „Održivi razvitak i društvene promjene: Prilozi rekonceptualizaciji današnjeg tipa razvitka“, *Socijalna ekologija*, 1(1), str. 1-18. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/136606> (pristupljeno: 11.08.2021.)
13. Lay, V. (2003). „Proizvodnja budućnosti Hrvatske: integralna održivost kao koncept i kriterij“, *Društvena istraživanja*, 12(3-4 (65-66)), str. 311-334. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/19484> (pristupljeno: 11.08.2021.)
14. Lay, V. (2007). „Održivi razvoj i vođenje“, *Društvena istraživanja*, 16(6 (92)), str. 1031-105. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/19245> (pristupljeno: 11.08.2021.)

15. Maletić I. i sur. (2016.) EU Projekti – od ideje do realizacije, Zagreb, siječanj 2016. TIM4PIN d.o.o.
16. Matešić, M. (2008). Strategija održivog razvoja: krovni razvojni dokument Republike Hrvatske. *Socijalna ekologija*, 17 (4), 405-410. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/36583>
17. Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. (2014). Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima. Zagreb. M.E.P. d.o.o
18. Tufekčić, M. (2013) EU politike i fondovi 2014 2020, Zagreb: Plavi partner
19. Uexküll, J. von (1909.) Okolina i unutarjni svijet životinja, Berlin: Springer
20. Vukonić, B, Čavlek, N (ur.) (2001): Rječnik turizma, Masmedia, Zagreb
21. Žilić, M. (2021) Održivost projekta ruralnog razvoja u Svetom Ivanu Zelini, specijalistički stručni diplomski rad. Križevci: Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, 2021. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:185:615753>

Internet stranice:

1. Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima. Dostupno na: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>
2. Držani zavod za statistiku, Popis stanovništva. Dostupno na: <https://www.dzs.hr>
3. Grad Križevci dokumenti. Dostupno na: <https://krizevci.hr/dokumenti/>
4. Gradski muzej Križevci. Dostupno na: <http://www.gradski-muzej-krizevci.hr>
5. Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr>
6. Laboratorij održivog razvoja. Dostupno na: <https://lora.bioteka.hr/un-ciljevi-odrzivog-razvoja/>
7. Mario Rajn – Odgovorno za Križevce – Križevci – Kultura. Dostupno na: <https://mariorajn.hr/program/kultura/>
8. Poduzetnički pojmovnik. Dostupno na: <https://www.zicer.hr/Poduzetnicki-pojmovnik/Razvojni-projekt>
9. Poslovne informacije i financijski izvještaji. Dostupno na: <https://www.fina.hr/publikacije-i-analize-izradene-analize-link>
10. Portal gradonačelnik.hr. Dostupno na: <https://gradonacelnik.hr>
11. Perspektiven für Deutschland – Dostupno na: <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/418638/dfe29981ad718652c877c93f6b2fc1a0/fortschrittsbericht-2004-data.pdf?download=1>

12. Razvijamo Križevce. Dostupno na: <https://razvijamo.krizevci.hr>
13. Strategija razvoja grada Križevaca od 2013. do 2018. godine. Dostupno na: <https://krizevci.hr/wp-content/uploads/2019/01/strategija-razvoja-grada-krizevaca.pdf>
14. Studija i strategija razvoja zelene infrastrukture Grada Križevaca do 2027. godine. Dostupno na: <https://krizevci.hr/wp-content/uploads/2020/10/Studija-i-Strategija-razvoja-ZI-Grada-Krizevaca-do-2027.pdf>
15. Svjetska turistička organizacija. Dostupno na: <https://www.unwto.org>
16. Zdravo Križevci - samo domaće! Dostupno na: <https://zdravokrizevci.hr>
17. Zelena energetska zadruga. Dostupno na: <https://www.zez.coop>

8. PRILOZI

Prilog 1. SWOT ANALIZA gospodarstva grada Križevaca

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- izgrađene i opremljene tri poduzetničke zone- veliki broj malih poduzetnika- duga tradicija obrtništva i metaloprerađivačke industrije- fleksibilnost i brzo prilagođavanje tržišnim uvjetima- poticajne mjere za razvoj poduzetništva (kreditna linija "Križevački poduzetnik",- olakšice i poticajne mjere za ulagače u gospodarstvu)	<ul style="list-style-type: none">- zastarjela oprema i tehnologija- nedostatna informatička pismenost radne snage- odsutnost prehrambeno-prerađivačke industrije- nedovoljan interes kod mladih za pokretanje vlastitog posla i samozapošljavanje- nedovoljno razvijen sustav inkubacije malih i srednjih poduzeća- mali broj tvrtki koje spadaju u kategoriju srednjih poduzeća (3) i velikih poduzeća (2), koje bi bile okosnica razvoja poduzetništva- niska potrošačka snaga lokalnog stanovništva
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none">- razvoj kooperacija malih i velikih proizvođača i prerađivača- mali pogoni koji se brzo mogu prilagoditi tržišnim potrebama- daljnji razvoj gospodarskih zona- korištenje EU fondova za gospodarstvo od strane malih i srednjih poduzetnika- mogućnost povećanja izvoza u drvnoj i prehrambenoj industriji	<ul style="list-style-type: none">- nesnalaženje poduzetnika u prilikama otvaranja tržišta prema EU- gašenje tradicionalnih obrta- nedostatak investicija

Izvor: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

Prilog 2. SWOT ANALIZA kulture grada Križevaca

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- bogata kulturna i povijesna baština, velik broj sakralnih objekata- tradicionalni kulturni programi- razvijena mreža institucija i udruga na području kulture- raspoloživost adekvatnih kadrova	<ul style="list-style-type: none">- visoki troškovi "hladnog pogona" ustanova u kulturi- neadekvatnost i nedostatnost prostora za ustanove u kulturi
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none">- modernizacija kulturne i povijesne baštine i aktivno korištenje za nove funkcije	<ul style="list-style-type: none">- smanjen interes za kulturu zbog novih tehnoloških dostignuća- nedovoljna sredstva za održavanje kulturnih objekata

Izvor: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

Prilog 3. SWOT ANALIZA turizma grada Križevaca

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - lijep i sačuvan krajolik - bogatstvo kulturnih i povijesnih spomenika - tradicionalne manifestacije - razvijen amaterski i rekreacijski sport 	<ul style="list-style-type: none"> - neadekvatna turistička infrastruktura, nema centralnog mjesta za turizam - nedovoljno smještajnih kapaciteta - nedovoljno kadrova u turizmu i turističkih djelatnika sa adekvatnim obrazovanjem - nedostatak konferencijskih prostora - Turistička zajednica smještena u neodgovarajućem prostoru - nedovoljna izgrađenost biciklističkih staza, konjičkih staza, šetnica, planinarskih staza i staza za brdski biciklizam - nedovoljno afirmiran vinski turizam - nedostatna promidžba i marketing turističkih manifestacija i brendiranje Grada - neadekvatna interpretacija i signalizacija turističkih atrakcija (putokazi, table s natpisima i opisima i sl.
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - mogućnost razvoja ruralnog turizma kroz seoska poljoprivredna gospodarstva i vikend-programe - razvoj konjičkog turizma i dugih jahačkih ruta - razvoj vinskog turizma - mogućnost razvoja religijskog turizma - mogućnost razvoja poslovnog turizma (konferencijske dvorane – poslovni seminari, konferencije, sajmovi i sl.) - mogućnost daljnjeg korištenja EU fondova za turizam - izgradnja uslužnih sadržaja uz glavne turističke atrakcije 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljan interes lokalnog stanovništva za razvoj ruralnog turizma i za daljnje obrazovanje u turizmu - nedovoljna ulaganja u razvoj turizma

Izvor: <https://dokumen.tips/reader/f/analiza-socijalnog-i-ekonomskog-stanja-u-gradu-krizevcima>

Prilog 4: Intervju

Poštovani/na,

Lijepo Vas molim da mi odgovorite na nekoliko pitanja vezano za projekte koji su provedeni u Križevcima u razdoblju od: 2017-2021. Vaši odgovori biti će mi vrlo važni u pisanju mojeg diplomskog rada: „PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA“ i neće se koristiti u druge svrhe.

Zahvaljujem na pomoći i suradnji.

1. Molim Vas da ukratko predstavite svoju organizaciju, odjel, odnosno službu u nekoliko rečenica (osnivanje, glavna djelatnost i aktivnosti od osnutka do danas)
2. Koji su najvažniji potencijali grada Križevaca koji bi se mogli realizirati kroz projekte?
3. Koja je Vaša funkcija u realizaciji projekata grada Križevaca?
4. S kojim se problemima susrećete u realizaciji projekata? Zašto? (molim, obrazložite)
5. Od svih projekata grada Križevaca koji su se provodili u razdoblju 2017. – 2020. koje bi projekte izdvojili kao najznačajnije? Zašto? (molim, obrazložite). Jesu li ti projekti održivi?
6. Koji od projekata bi se mogao nastaviti razvijati/provoditi i u budućnosti? Kako? Zašto?

Prema Layu (2007) četiri su stožerne dimenzije održivosti:

a) biološko-ekološka održivost nekog društva koja se iskazuje kroz njegove sposobnosti da se dugoročno samoobnavlja u temeljnim ekološkim karakteristikama (biosfera, hidrosfera, atmosfera, pedosfera) na kojima počiva;

b) ekonomska održivost nekog društva, države, gospodarstva, poduzeća ili pak sustava multinacionalnih korporacija jest sposobnost da se svojim načinom funkcioniranja obnavljaju i razvijaju u postojećem ili širem opsegu i tako stvaraju dobit ne ugrožavajući okoliš, dobrobit i kvalitetu življenja ljudi;

c) socio-kulturalna održivost neke lokalne zajednice ili društva potvrđuje se kroz takvo stanje u društvu i kroz takve načine ponašanja svojih pripadnika kroz koje se stalno samoobnavljaju i afirmiraju osjećaj smisla i ciljeva življenja, društvene vrednote i prakse koje doprinose socijalnoj integraciji, osjećanje i prakse identiteta, ukorijenjenosti, pripadanja nekoj simboličkoj cjelini, uključivši i pripadanje nekom zavičaju, prakse i odabiri u razini svakodnevnog života koji vode samorealizaciji a ne razaranju;

d) politička održivost nekog društva, odnosno države ogleda se u funkcioniranju društva/države na način da sama određuje svoj kulturalni identitet i ukupnu sudbinu, uvjete rada i življenja ljudi, stanovništva koje živi na njezinu teritoriju.

7. Slijedom naprijed navedenog molim Vas da mi odgovorite u kojima projektima je izražena ekonomska dimenzija održivosti, socio – kulturna dimenzija, biološko – ekološka dimenzija i politička dimenzija održivosti?

Prilog 5: Pitanja iz ankete

Poštovani/na,

pred Vama se nalazi anketa u kojoj se ispituju Vaša mišljenja o projektima na kojima ste bili partner. Vaši odgovori će se koristiti isključivo za potrebe pisanja mojeg specijalističkog diplomskog rada na temu: „PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA“ i neće se koristiti u druge svrhe.

Zahvaljujem na Vašem vremenu i trudu!

Neven Kovačević

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment u poljoprivredi, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima

Molimo Vas da na skali od 1 do 5 ocijenite zadovoljstvo s navedenim tvrdnjama.

Obrazloženje ocjena:

1 – nedovoljno, 2 – dovoljno, 3 – dobro, 4 – vrlo dobro, 5 – izvrsno.

1. Molim da označite projekt na kojem ste bili partner?

- a) HealingPlaces
- b) „I ja odvajam“
- c) Inicijativa Zdravo Križevci
- d) Pomozimo jedni drugima
- e) Pomozimo jedni drugima II
- f) Pomozimo jedni drugima III
- g) projekt Križevački sunčani krovovi
- h) Prošireno odlagalište otpada “Ivančino brdo”
- i) Rekonstruirana Velika dvorana Hrvatskog doma
- j) Robin ljetno kino na Nemčiću
- k) "Školska prehrana učenika 2017.-2018."
- l) "Školska prehrana učenika 2018.-2019."
- m) "Školska prehrana učenika 2019.-2020."
- n) Uređena Kino dvorana

2. Koliko ste zadovoljni s realizacijom projekta na kojem ste bili partner?

1 2 3 4 5

Molim, obrazložite: _____

3. Kojom ocjenom biste ocijenili svoj angažman na projektu?

1 2 3 4 5

4. U kojoj mjeri je projekt ispunio očekivanja krajnjeg korisnika projekta?

1 2 3 4 5

5. Koliko smatrate da provedeni projekt može biti primjer dobre prakse, odnosno da bi se moglo nastaviti s njegovom realizacijom?

1 2 3 4 5

6. *Održivi razvoj je razvoj koji obuhvaća: ekonomski, društveni, kulturni i politički napredak; jednaka prava za sve i najbolju kvalitetu života za svakog pojedinca; odbacivanje bilo kakve socijalne, ekonomske i političke diskriminacije; kontrolu onečišćenja i minimiziranje otpada; zadovoljstvo života u gradu i napuštanje sna o vraćanju prirodi. (Schoonbrodt, 1995.)*

Da li je provedeni projekt u funkciji održivog razvoja?

1 2 3 4 5

Prilog 6. Popis projekata Grada Križevaca u razdoblju 2017. – 2020. dostupan na:
(<https://razvijamo.krizevci.hr>)

Uređenje pomoćnog igrališta, Povećan iznos dara povodom Božića, Asfaltirana Ulica Mirka Bogovića, Izgrađena vodoopskrbna mreža u Erdovcu, Pokrenuta manifestacija Proljetna kreativna, Pokrenuta manifestacija Dječji tjedan, Postavljeno 14 novih autobusnih stajališta, Povećan iznos potpora poduzetnicima i obrtnicima, Postavljena treptajuća signalizacija kod OŠ Ljudevita Modeca, Uređen prilaz kapeli sv. Florijana, Smanjena cijena priključaka na vodu, Asfaltirana cesta na Ratarni, Pokrenuta manifestacija Dani Marcela Kiepacha, Pokrenuta inicijativa Vau Vau Križevci, Izgrađena precrpna stanica Apatovec, Pokrenuta manifestacija Križevci Gastro Fest, Obnovljena zgrada stare knjižare, Izgrađen sustava navodnjavanja na nogometnom terenu, Postavljena prva pametna klupa, Asfaltiran odvojak u Ulici Pušća, Pokrenuto obilježavanje Dana žena, Izgrađen magistralni cjevovod Glogovnica – Osijek Vojakovački, Rekonstruirana Ulica Dragutina Renarića, Postavljeno dječje igralište na Strossmayerovom trgu, Asfaltirana cesta u Poljani Križevačkoj, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Markovićevoj ulici, Uređenje pročelja na crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Donjoj Glogovnici, Ograđeno dječje igralište u Gornjem gradu i postavljene nove sprave, Uređena atletska staza, Asfaltirana cesta u Ruševcu, Izgrađen Trampolin park, Asfaltirana cesta u Starom Đurđicu, Rekonstruirana odvodnja u Ulici Marcela Kiepacha, Postavljena Vulasova skulptura „Grupa“, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja u Frankopanskoj ulici, Uređenje Gradskog stadiona, Osigurani pomoćnici u nastavi kroz projekt Pomozimo jedni drugima III, Pokrenuta potpora za postavljanje solarnih elektrana, Vraćena Jedinica prometne mladeži, Asfaltirana cesta u odvojkju Potočke ulice, Energetski obnovljena Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Križevci, Obnovljeno dječje igralište u Tuđmanovoj, Pokrenuta manifestacija Križevačka ljetna špica, Riješen problem parkiranja kod Dječjeg vrtića Križevci, Pokrenuta mjera sufinanciranja uklanjanja zapuštenih stambenih objekata, Novi EU projekt HealingPlaces, Izgrađena mrtvačnica u Svetoj Heleni, Izgrađena spojna cesta u Gundulićevoj ulici, Asfaltirana Ulica Vjenceslava Novaka, Ozelenjavanje krova na paviljonu na Strossmayerovom trgu, Izgrađena vodovodna mreža i odvodnja u odvojkju Pušće, Sanacija vlage na crkvi sv. Margarete u Gornjem Dubovcu, Izgrađena vodoopskrbna mreža u Đurđicu, Građanima omogućene besplatne edukacije iz programiranja, Pokrenuta manifestacija Advent u Križevcima, Postavljeni prvi polupodzemni spremnici za smeće, Novi EU projekt Cross-border wine routes 2, Nabavljeni plavi spremnici za papir, Pokrenuta inicijativa Zdravo Križevci, Semaforizirano raskrižje Supilove, Smičiklasove i Ulice branitelja Hrvatske, Adaptiran društveni dom u

Vojakovačkom Osijeku, Rekonstruiran parking u Ulici Matije Gupca, Grad partner na projektu NISI SAMA, Asfaltiran odvojak u Ulici Kosovec, Križevci potpisnik Povelje o dekarbonizaciji zgrada do 2050, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Tuđmanovoj ulici, Rekonstrukcija vanjske pozornice i parkinga kod knjižnice, Izgrađen biciklistički most u Gundulićevoj ulici, Postavljen novi razglas u Sportskoj dvorani Osnovne škole Ljudevita Modeca Križevci, Osiguran još jedan logoped, Rekonstruirana vodovodna mreža i izgrađena odvodnja u Šenoinoj ulici, Obnavljanje ograde ispred Katedrale Presvetog Trojstva, Uređenje parka u Tomislavovoj ulici, Uređeno spremište periodike u knjižnici, Križevci proglašeni gradom – prijateljem djece, Pokrenut program subvencioniranja kamata na kredite za proljetnu i jesensku sjetvu, Pokrenuta platforma Sudjeluj! Križevci, Asfaltiran odvojak u Lipovčici, Izrađen Gradski program za mlade, Izgrađena mrtvačnica u Apatovcu, Izgrađena vodovodna mreža i odvodnja u odvojcima Potočke, Uvedene stipendije za studente deficitarnih zanimanja, Izgrađen Skate park, Ispitivanje potencijala geotermalnog izvora Križevčanka-1, Izgrađena pješačko-biciklistička staza na Trgu sv. Florijana, Pokrenuta manifestacija Vuzem u Križevcima, Izgrađena precrpna stanica u Svetoj Heleni, Odobren novi EU projekt Living Streets, Provedba projekta KPC u službi gospodarstva, Provedeni radovi u Mjesnom odboru Apatovec, Asfaltiran odvojak u Tomislavovoj ulici, Križevački statuti stavljeni pod preventivnu zaštitu Ministarstva kulture, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Ulici Franje Račkoga, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja u Koprivničkoj ulici, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja u Zvonimirovoj i Sermageovoj, Izgrađena mrtvačnice u Ruševcu, Izgradnja sportske dvorane kod Osnovne škole Ljudevita Modeca, Obnovljena dvorana i postavljene zaštitne ograde u Dječjem vrtiću Križevci, Izgrađen nogostup u Ulici Križevčine, Maturantima osigurano korištenje aplikacije ePripreme, Rekonstruirane Zvonimirova i Sermageova ulica, Pokrenuta CrisCon konferencija, Rekonstruirana Ulica Marcela Kiepacha, Sanirani sanitarni čvorovi u Osnovnoj školi Ljudevita Modeca, Rekonstruirana cesta u Cvjetnoj ulici, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Zagrebačkoj ulici, Grad partner na projektu Pruži ruku potrebitima, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Ulici Tadije Smičiklase, Rekonstruiran dio Ulice Frana Gundruma, Saniran nadvožnjak u Poljani Križevačkoj, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja u Cvjetnoj ulici, Asfaltiran odvojak u Novom Đurđicu, Pomoć poduzetnicima i obrtnicima u vrijeme koronavirusa, Nadograđene prostorije Atletskog kluba Križevci, Pokrenuta manifestacija „Križevci u cvijeću“, Obnovljeno dječje igralište u Ulici Krunoslava Heruca, Križevci postali član mreže kreativnih gradova Hrvatske, Zajednička

akcija sadnje stabala, Izgrađena punionica za električna vozila, Asfaltirana cesta u Vujićima Vojakovačkim, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja u Bogovićevoj ulici, Riješen problem vodoopskrbe naselja Apatovec, Rekonstruirana Frankopanska ulica, U centru postavljena skulptura “Iva – vožnja romobilom”, Nabavljeno novo kombi vozilo za Vatrogasnu zajednicu, Uređena Kino dvorana, Čistimo naš grad, Povećana sredstva za mjesne odbore, Izgrađena vodovodna mreža u odvoju u Poljani Križevačkoj, Izgrađen spojni cjevovod Sveta Helena – vodosprema Glogovnica, Osigurana besplatna školska prehrana za učenike u riziku od siromaštva, Organizirana utrka građana “1. Križevačka osmina”, Gradonačelnik izabran u Upravni odbor europskog udruženja energetskih gradova, Grad partner na projektu Pruži ruku potrebitima II, Pokrenuta manifestacija Robin ljetno kino na Nemčiću, Provedena statička sanacija crkve sv. Petra u Apatovcu, Izgrađena vodosprema Glogovnica, Obnovljena Sportska dvorana Osnovne škole Ljudevita Modeca, Sanacija crkve sv. Katarine u Erdovcu, Novi projekt “Razvoj kratkog lanca opskrbe Zdravo Križevci“, Obnovljeno pročelje Pavlinskog samostana crkve sv. Ane, Pružena pomoć roditeljima za vrijeme lockdowna, 2018. Grad financirao udžbenike za sve osnovnoškolce, Pokrenuta manifestacija “Rekreacijom do zdravlja”, Postavljene nove klupe za odmor u Donjem gradu, Proveden projekt „I ja odvajam“, Osnovano Dječje gradsko vijeće Grada Križevaca, Nabavljena dva 3D printera za izradu zaštitnih vizira, Pokrenut projekt Križevački sunčani krovovi, Izgradnja rotora na križanju Kiepatchove, Gundulićeve i Tomislavove ulice, Obnovljen park u Ulici Franje Tuđmana, Izgrađena vodovodna mreža u odvojcima u Bukovju, Rekonstruiran vatrogasni dom i Područna škola u Carevdaru, Grad partner na milijunskom projektu Future Hub Križevci, Provedeni radovi u Mjesnom odboru Carevdar, Financiranje čipiranje pasa i sufinanciranje kastracije ženki, Obnavljanje Židovskih arkada na Gradskom groblju, Izgrađena odvodnja na Posrednjem putu, Nabavljeno novo kombi vozilo za polaznike Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci, Križevci proglašeni najboljim eko gradom, Izgradnja nadvožnjaka preko željezničke pruge u Bjelovarskoj ulici, Rekonstruirana Velika dvorana Hrvatskog doma, Digitalizirana Gradska uprava, Asfaltirana cesta u Majurcu, Postavljena solarna elektrana na krov Gradske knjižnice, Rekonstruirana vodovodna mreža i odvodnja na raskrižju Supilove i Smičiklasove, Nabavljeni bicikli namijenjeni građanima i posjetiteljima, Asfaltirana cesta u Ulici Slavka Kolara, Prošireno odlagalište otpada “Ivančino brdo”, Izgrađen spojni cjevovod od Jarčana do Apatovca, Dogradnja Dječjeg vrtića Križevci, Uvedeni spremnici za biootpad, Grad potaknuo održavanje vatrogasnih zabava u selima, Smanjena cijena

građevinskih zemljišta u centru grada, Adaptiran društveni dom u Svetoj Heleni, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Ulici branitelja Hrvatske, Proveden EU projekt opremanja RCTP-a, Osiguran novi prostor za Socijalnu samoposlugu „Sv. Marko Križevčanin“, Obnovljen vrtuljak na Nemčićevom trgu, Proveden EU projekt Cyclo-Net, Asfaltirana cesta u Brckovčini, Povećana sredstva za sportske klubove, Rekonstruirana i semaforizirana Koprivnička ulica, Uređenje Gradskog muzeja Križevci, Postavljena dječja igrališta u 18 križevačkih naselja, Rekonstruirana Ulica Stanka Miholića, Asfaltirana cesta u Malim i Velikim Sesvetama, Asfaltirana cesta, parkiralište i prilaz groblju u Svetom Martinu, Rekonstruirana odvodnja u Renarićevoj, Uređen parking u Ulici Frana Gundruma, Križevci postali dio inicijative Future cities of South East Europe, Izgrađena pješačko-biciklistička staza u Tomislavovoj ulici, Ograđeni spremnici za otpad, Instalirane nove pristupne točke za bežični internet u gradu, Rekonstrukcija društvenog doma u Kloštru Vojakovačkom, Asfaltiran odvojak u Karanama, Asfaltirana cesta u Cubincu, Projekt Aglomeracija Križevci i Uređeno parkiralište u Prigorskoj ulici.

Prilog 7. Popis slika, tablice i grafikona

Slika 1. Globalni ciljevi za održivi razvoj	6
Slika 2. Grad Križevci.....	11
Slika 3. Grb grada Križevaca.....	13
Slika 4. Obnovljen prednji dio ograde i zamijenjen novi drveni stup.....	20
Slika 5. Novouređena multimedijaska kino dvorana.....	21
Slika 6. Rekonstruirana Velika dvorana Hrvatskog doma.....	22
Slika 7. Robin ljetno kino na Nemčiću.....	25
Slika 8. Advent u Križevcima.....	26
Slika 9. Inicijativa Zdravo Križevci.....	27
Slika 10. Obnova fasade i krova zgrade na Vavtrogasnom domu u Carevdaru.....	28
Slika 11. Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva.....	30
Slika 12. Pomozimo jedni drugima III.....	31
Slika 13. Bušotina Križevčanka-1.....	32
Slika 14. Prošireno odlagalište otpada “Ivančino brdo“.....	34
Slika 15. Fotonaponske elektrane na krovu upravne zgrade Razvojnog centra i tehnološkog parka Križevci.....	36
Slika 16. Solarna elektrana na krovu Gradske knjižnice.....	36
Tablica 1. Projekti Grada Križevaca kroz dimenzije održivosti.....	48
Grafikon 1. Zadovoljstvo projektnih partnera s realizacijom projekta.....	44
Grafikon 2. Ocjena projektnih partnera vezano za angažman na projektu.....	45
Grafikon 3. Ispunjena očekivanja projektom.....	46
Grafikon 4. Mišljenje projektnih partnera o projektima kao primjerima dobre prakse i mogućnostima buduće realizacije.....	46
Grafikon 5. Mišljenje projektnih partnera o održivosti projekta.....	47

SAŽETAK

PROJEKTI GRADA KRIŽEVACA U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA

Radi se bavi analizom projekata u Gradu Križevcima koji su u funkciji održivog razvoja. Cilj rada je analiza projekata Grada Križevaca u razdoblju 2017. – 2020. koji pokrivaju područja kulture, ruralnog razvoja, turizma i manifestacija, zaštitu okoliša, EU projekte. Svrha rada je ukazati na važnost i prisustvo nekih dimenzija održivog razvoja u projektima grada koji su se provodili od 2017. do 2021. kako bi se temeljem toga moglo zaključiti jesu li analizirani projekti integralno održivi.

U svrhu istraživanja i ispunjenja cilja rada provedeni su strukturirani intervjui sa donositeljima odluka i to s predstavnikom Grada, te predstavnicima odjela Grada Križevaca (Odjela za gospodarstvo, financije, EU fondove i javnu nabavu, Odjel za komunalno gospodarstvo, gradnju, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Odjel za odgoj, obrazovanje, kulturu, sport, socijalnu skrb, nacionalne manjine i turizam) te referenticom za turizam, kulturu i sport. Također, je provedena anketa s partnerima na odabranim projektima zato što su isti na izravan način sudjelovali u kreiranju i realizaciji raznih vrsta projekata. Nakon provedenog istraživanja, prezentiranjem dobivenih podataka putem intervjua i anketa može se zaključiti da su anketirani i intervjuirani ispitanici imali suglasna mišljenja da su realizirani projekti u funkciji održivog razvoja. Realizirani projekti i aktivnosti u Gradu ostali su u funkciji održivog razvoja i isto može služiti kao dobar primjer za budući razvoj Grada Križevaca, a sve za dobrobit same zajednice grada.

Temeljem provedenih intervjua i ankete, svih dostupnih podataka u fizičkom i elektroničkom obliku, te iskustvom vlastitog življenja u Gradu, autor rada smatra da je hipoteza djelomično potvrđena.

Ključne riječi: Integralna održivost, dimenzije održivosti, projekti, Grad Križevci, održivi razvoj

ŽIVOTOPIS

Neven Kovačević rođen je 15. listopada 1997. godine u Koprivnici. Živi u gradu Križevcima od rođenja, sa majkom, bakom i djedom. Osnovnu i Srednju školu „Ivan Seljanec“ Križevci završio je u Križevcima i stekao zvanje tehničara cestovnog prometa.

Nakon završetka srednje škole upisuje preddiplomski stručni studij Poljoprivreda na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima (VGUK), stječe zvanje bacc. ing. agr., smjer menadžment u poljoprivredi. Odmah po završetku preddiplomg stručnog studija 2019. godine upisuje Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment u poljoprivredi na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima.

Tijekom studija sudjelovao je u hackathon-u pod nazivom „Izazov danas za sutra“ te u u hackathon-u pod nazivom „Grad za mlade – Križevci 2030.“ na kojima je osvojio 1. mjesto s timom VGUK i vodstvom dr.sc. Sandre Kantar. Bio je član stručnog vijeća te aktivan u raznim aktivnostima studentskog zbora Visokog gospodarskog učilišta u Križevcima.